

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ - ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Δ.Π.Μ.Σ.) "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ"

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Χριστίνα Ε. Λέκκα

Αρχιτέκτον Μηχανικός Ε.Μ.Π.

Μεταπτυχιακή Εργασία η οποία υποβάλλεται
για μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων
για το Διεπιστημονικό - Διατμηματικό
Δίπλωμα Ειδίκευσης
του Δ.Π.Μ.Σ. του Ε.Μ.Πολυτεχνείου
"Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών"

**Περιβάλλον
και
Ανάπτυξη**

Αθήνα, Μάρτιος 2012

Επιβλέπων: Καθηγητής Δ. Καλιαμπάκος

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ - ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
"ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"**

**2^η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ»**

Επιτροπή Παρακολούθησης:

Καθηγητής Δ. Καλιαμπάκος
Καθηγήτρια Ε. Δημοπούλου
Καθηγητής Ι. Σαγιάς

**Ανάπλαση της Κεντρικής Πλατείας
του Μετσόβου**

Αντί προλόγου

«Δεν μπορούμε να επιβιώσουμε ως κοινωνίες, παρά μόνο σε αναβαθμισμένα πολιτισμικά οικοσυστήματα, μετέχοντας σε αναβαθμισμένες πολιτισμικές και περιβαλλοντικές σχέσεις με τους τόπους ζωής τους. Δεν μπορούμε να επιβιώσουμε επομένως, παρά σε κοινωνίες που κατοικούν σε αναβαθμισμένα τοπία.»

Κώστας Μωραΐτης

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον αξιότιμο κ. Δ. Καλιαμπάκο, καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, για το πολύτιμο διδακτικό του έργο στο Μεταπτυχιακό Τμήμα «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών» Ε.Μ.Π. καθώς και για τις κατευθύνσεις που μου παρείχε κατά την έρευνα, μελέτη και συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας μέσα από ένα ευρύτατο και αξιόλογο φάσμα γνώσεων.

Παράλληλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Γιαννακοπούλου Στέλλα, Αρχιτέκτων Μηχανικός Α.Π.Θ., MSc, Υπ. Δρ. Ε.Μ.Π., για την επιστημονική στήριξη που προσέφερε στην διεκπεραίωση της διπλωματικής μου εργασίας.

Πίνακας Περιεχομένων

Αντί προλόγου.....	4
Ευχαριστίες	5
Πίνακας Περιεχομένων.....	6
Περίληψη.....	9
Abstract.....	10
Εισαγωγή.....	11
1. Η πλατεία στον παραδοσιακό οικισμό.....	12
2. Γενικά θεωρητικά στοιχεία για τις πλατείες	13
3. Η κεντρική πλατεία του Μετσόβου	16
3.1. Σύντομη ιστορική αναφορά στα χαρακτηριστικά του Μετσόβου.....	16
3.2. Η ανάγκη επανασχεδιασμού της κεντρικής πλατείας του Μετσόβου. Αντικείμενο και στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας.....	18
3.3. Μεθοδολογία	21
3.4. Ο χαρακτήρας της περιοχής μελέτης.....	24
3.5. Πρόταση ανασχεδιασμού της κεντρικής πλατείας του Μετσόβου και του χώρου γύρω της.....	30
3.5.1. Αρχές και στόχοι.....	30
3.5.2. Περιγραφή της πρότασης ανασχεδιασμού του χώρου μέσα στην πλατεία	33
3.5.3. Πεζόδρομος.....	41
3.5.3.1. Υφιστάμενη κατάσταση	41

3.5.3.2. Ανάγκη πεζοδρόμησης	42
3.5.3.3. Χρήσεις πεζόδρομου	45
3.5.3.4. Χωροθέτηση του εξοπλισμού στον πεζόδρομο	46
3.5.3.5. Επιλογή του εξοπλισμού	47
3.5.3.6. Χώρος πρασίνου στον πεζόδρομο	48
3.5.3.7. Δημιουργία επικλινούς διαδρόμου	49
3.5.3.8. Τοίχος αντιστήριξης και το στοιχείο του νερού	50
3.5.3.9. Παιδική χαρά.....	52
3.5.3.10. Σύνδεση πεζόδρομου με συνεδριακό κέντρο.....	55
3.5.3.11. Χώρος στάθμευσης	56
3.5.4. Λόφος «Φρούριο».....	58
3.5.4.1. Υφιστάμενη κατάσταση	58
3.5.4.2. Πορείες και όρια	60
3.5.4.3. Πρόσβαση στο λόφο	61
3.5.4.4. Άξονας οργάνωσης των λειτουργιών	63
3.5.4.5. Διαδρομή μέσα από τον λόφο.....	64
3.5.5. Επιλογή των υλικών.....	68
4. Συμπεράσματα	69
5. Υπολογισμός κόστους κατασκευής	71
6. Παράρτημα.....	73

6.1. Παραδείγματα αναπλάσεων	73
7. Βιβλιογραφία	77
8. Δικτυακοί τόποι	77

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται την ανάπλαση της πλατείας του Μετσόβου και του περιβάλλοντος υπαίθριου δημόσιου χώρου. Σε πρώτη φάση αναλύονται τα προβλήματα και τα χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης και του ευρύτερου χώρου μέσα από τη διαδικασία της επιτόπιας έρευνας, την καταγραφή των υφιστάμενων χρήσεων γης καθώς και την έρευνα με αεροφωτογραφίες και επιστημονικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί για το Μέτσοβο. Αναζητούνται οι ανάγκες και οι λόγοι που καθιστούν απαραίτητο τον ανασχεδιασμό της πλατείας και του ευρύτερου υπαίθριου χώρου γύρω της και μέσα από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, τα εργαλεία του και τη θεωρία που αφορά στις αστικές αναπλάσεις προτείνονται οι βέλτιστες δυνατές λύσεις οι οποίες θα αποδώσουν:

- Αισθητική αναβάθμιση.
- Λειτουργική βελτίωση.
- Ανάδειξη του ιστορικού και πολιτισμικού πλούτου.
- Εναρμόνιση του προτεινόμενου έργου με το φυσικό περιβάλλον καθώς και τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του οικισμού.
- Συμβολή στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου.

Αναλύονται όλες οι προτάσεις με σχέδια και χάρτες, αποτυπώνεται η υπάρχουσα κατάσταση της περιοχής και αποδίδονται οι λύσεις με κατόψεις, τομές, σκίτσα και τρισδιάστατα σχέδια σε υπολογιστικό περιβάλλον. Παράλληλα, παρουσιάζεται το συνολικό κόστος κατασκευής της πρότασης ανάπλασης, προκειμένου να αποδοθεί μία πραγματική διάσταση στο αντικείμενο της εργασίας, αλλά και να αποτυπωθεί η λύση με πραγματικούς αριθμούς και κόστη.

Abstract

This study deals with the restoration of the central square of the town of Metsovo. The main space of the central square along with its surrounding public space (the streets and the small hill) are the object of this architectural study. The aesthetic and the functional problems as well as the characteristics of the study area are studied and analyzed through a fieldwork process, which consists of identification of the existing land uses, aerial photo survey and analysis of scientific studies carried out for Metsovo. In a next step, the needs and the causes which necessitate the redesign and restoration of the central square and its surrounding public space are examined and documented. The best possible design solutions are then stated through the architectural design process and its tools, along with and the relative urban regeneration theory. These aim to:

- Aesthetic enhancement.
- Functional improvement.
- Promotion of local historical and cultural heritage.
- Embodiment of the proposed project to the local natural environment and the local traditional architectural character of the settlement.
- Contribution to the integrated development of the Municipality of Metsovo.

All of the restoration proposals are analyzed and presented with drawings and maps. The existing status of the study area and the proposed solutions are depicted with floor plans, elevations, sketches and three-dimensional designs materialized in computer environment. Furthermore, the total construction cost of the proposed redevelopment plan is estimated, in order to document the realistic dimension of the design proposal as well as to present real numbers and construction costs.

Εισαγωγή

Κάθε ορεινή περιοχή δύναται να «αφηγηθεί» μέσα από την αποτύπωση στην μνήμη των κατοίκων, στο χώρο και το τοπίο, στιγμές και ιστορίες δόξας, πολέμων, ανέλιξης ή εγκατάλειψης από την περίοδο σχηματισμού του εκάστοτε οικισμού μέχρι σήμερα. Σε κάθε οικιστικό τοπίο διαφαίνονται, έμμεσα ή άμεσα, τα διάφορα στάδια και οι λόγοι που συνετέλεσαν στη δημιουργία της τωρινής φυσιογνωμίας του. Η κοινωνία, οι κάτοικοι, το φυσικό περιβάλλον, η οργάνωση του χώρου και η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των ορεινών περιοχών είναι οι εκφραστές και οι εκπρόσωποι της μορφής και του χαρακτήρα των οικισμών τους.

Με μία πρώτη επίσκεψη στο Μέτσοβο γίνονται άμεσα αντιληπτά τα σημάδια αλλοίωσης της παραδοσιακής φυσιογνωμίας του τόπου. Το παραδοσιακό τοπίο περιπλέκεται με σύγχρονα στοιχεία αστικής προέλευσης, όπως κτίρια μεταμοντέρνας ή αστικής αρχιτεκτονικής, φωτεινές επιγραφές καταστημάτων, σύγχρονα μορφολογικά στοιχεία όψεων, όπως μεταλλικά κιγκλιδώματα και στέγαστρα, ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι που διακόπτουν απότομα τα λιθόστρωτα καλντερίμια. Όλο αυτό εκφράζει την προσπάθεια της σημερινής κοινωνίας να προσαρμοστεί στο σύγχρονο τρόπο ζωής αλλά και την ανάγκη για ταυτόχρονη διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα του Μετσόβου.

Η κεντρική πλατεία του Μετσόβου αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτής της τάσης, καθώς χωροθετείται στο

Αλλοίωση της παραδοσιακής φυσιογνωμίας του Μετσόβου

πιο κεντροβαρικό σημείο του οικισμού και αποτελεί το ζωτικό στοιχείο της κοινωνίας και της οργάνωσης του χώρου. Ο χαρακτήρας της έχει αλλοιωθεί στο πέρασμα των χρόνων και ο ρόλος της έχει υποβαθμιστεί μέσα από ένα σύνολο διαφοροποιήσεων που αφορούν στη δομή της, στα στοιχεία που την αποτελούν και τη συνθέτουν, στη λειτουργικότητά της, στα πολεοδομικά όρια που την οργανώνουν και την χωροθετούν αλλά και στις λειτουργίες και τα κτίρια που την περιβάλλουν.

1. Η πλατεία στον παραδοσιακό οικισμό

Οι ορεινές περιοχές της Ελλάδας αναπτύχθηκαν βασισμένες σε ένα μοντέλο ανάπτυξης, το οποίο γεννήθηκε κυρίως μέσα από την ανάγκη τους για επιβίωση και άμυνα. Οι ορεινοί οικισμοί αναπτύσσονται κατά κανόνα σε εδάφη με έντονη κλίση. Τα κτίσματα εναρμονισμένα πλήρως με το φυσικό περιβάλλον και κατασκευασμένα από φυσικά υλικά, επικοινωνούσαν μεταξύ τους με ένα σύμπλεγμα διαδρομών – συνήθως λιθόστρωτα καλντερίμια. Αυτό το δίκτυο διαδρομών και κτισμάτων ήταν διατεταγμένο γύρω από την κεντρική πλατεία του οικισμού, η οποία αποτελούσε τον βασικό δημόσιο χώρο και συνδεόταν με κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής - γάμοι, γιορτές, πανηγύρια.

Κοντά στην πλατεία, υπήρχε σχεδόν πάντα μία εκκλησία, ένα δέντρο – συνήθως πλάτανος – μία κρήνη και το καφενείο. Σαν οι κάτοικοι να προσπάθησαν να εντάξουν το σύμβολο της θρησκείας τους, τη φύση, τη ζωή και την ανάγκη για κοινωνικοποίηση σε έναν

Ο πλάτανος στην πλατεία του Μετσόβου, η κρήνη και ο ναός της Αγίας Παρασκευής

ενιαίο ανοιχτό δημόσιο χώρο, αυτόν της πλατείας και του περιβάλλοντα χώρου της. Η εκκλησία, ως σύμβολο πίστης αποτελεί το συνδεδετικό κρίκο της κοινότητας. Η βρύση, δηλαδή το τρεχούμενο νερό που αποτελεί πηγή ζωής, συμβολίζει την ανανέωση και τη δράση. Το δέντρο, επίσης σύμβολο ζωής, δύναμης και σταθερότητας. Τέλος, το καφενείο είναι ο κλειστός χώρος συνάντησης, δημόσιου χαρακτήρα.

Η πλατεία σχεδιάζονταν, ως επί το πλείστον, επίπεδη ώστε να προσφέρεται για χορούς και γενικά για τη συγκέντρωση πολλών ατόμων. Αποτελεί σημαντικό κόμβο του οδικού δικτύου του οικισμού, όπου καταλήγουν όλες οι βασικές αρτηρίες του. Γύρω από την κεντρική πλατεία κτιζόνταν τα δημόσια κτίρια του οικισμού, αρκετά μεγαλύτερα από τα σπίτια και με περισσότερο, αρκετές φορές, προσεγγμένο αρχιτεκτονικό διάκοσμο ή κατασκευή. Τα δημόσια κτίρια σε συνδυασμό με την πλατεία συνέθεταν το κέντρο της δημόσιας ζωής των κατοίκων του οικισμού. Ως χώρος, η πλατεία χαρακτηριζόταν από λιτότητα και ήταν κατασκευασμένη από φυσικά υλικά, όπως πέτρα και φυσικές πλάκες. Τα δέντρα αποτελούσαν αναπόσπαστο κομμάτι του χώρου της πλατείας, με αποτέλεσμα την πλήρη εναρμόνισή της με το φυσικό περιβάλλον.

2. Γενικά θεωρητικά στοιχεία για τις πλατείες

Η πλατεία σύμφωνα με την ετυμολογία της – πλατύς δρόμος, πλατιά οδός – αποτελεί τόπο κίνησης και διέλευσης, σύμφωνα και με τις αρχές του φονξιοναλισμού. Στην πράξη, και όπως μέσα στους αιώνες αυτή λειτούργησε, αποτέλεσε πεδίο κοινωνικών επαφών, δράσεων και ανάπτυξης πολλαπλών δραστηριοτήτων, με κοινό παρανομαστή τον άνθρωπο. Η έννοια της ροής, που συνειρμικά συναντάμε στην ετυμολογία της λέξης «πλατεία», εντοπίζεται στον χαρακτήρα της συνδυαστικά με την έννοια της στάσης, της δημιουργίας και της ανάγκης για έκφραση και επικοινωνία.

Η πλατεία αποτελεί μέρος του ευρύτερου πολιτισμικού τοπίου μιας περιοχής, καθώς φέρει κοινωνικές, πολιτιστικές και ιστορικές αξίες. Είναι χώρος δράσης και ανάπτυξης ιδεών. Ως χώρος έχει συνδυαστεί με ένδοξες αλλά και άδοξες στιγμές στην ιστορία ενός τόπου, σε καιρούς πολέμων, επαναστάσεων και κοινωνικών αναταραχών. Παράλληλα, το δημόσιο κτίριο που σχεδόν πάντα συναντάται δίπλα στην πλατεία – δημαρχείο, εκκλησία - την συνέδεσε ακόμη περισσότερο με ιστορικές στιγμές, και την εξέλιξε σε τοπόσημο.

Μέσα στο πέρασμα των χρόνων, η πλατεία εξελίσσεται. Η αλλοτινή πλατεία, ήταν τόπος συναναστροφής και συλλογικότητας, κάτι σαν προέκταση της γειτονιάς. Γέμιζε καθημερινά από επισκέπτες και κατοίκους της περιοχής που ήθελαν να συζητήσουν και να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με προσωπικά, κοινωνικά ή πολιτικά θέματα. Η ανάγκη αυτή που εξελίχθηκε σε συνήθεια, διαμόρφωσε έναν διάλογο μεταξύ ανθρώπου – πλατείας, ο οποίος αποτύπωσε στο χώρο την μέχρι τώρα γνώριμη εικόνα της.

Στην αρχαία Ελλάδα, η πλατεία βρισκόταν στο κέντρο της πόλης και σε άμεση οπτική επαφή με τον δρόμο και τα δημόσια κτίρια. Ήταν χώρος συγκέντρωσης πολιτών, διεξαγωγής αγώνων και θεαμάτων και αποτελούσε συστατικό στοιχείο της πόλης και της κοινωνίας καθώς ήταν σύμβολο ελεύθερης έκφρασης και ιδεών, όπως για παράδειγμα η αρχαία Αθηναϊκή Αγορά. Στην Αθηναϊκή Αγορά το στοιχείο του πρασίνου υπήρχε, σε περιορισμένη όμως κλίμακα, σε συστάδες δέντρων δίπλα στις κρήνες ή τα δημόσια κτίρια. Η μορφή της πλατείας, αυτή τη χρονική περίοδο, παραπέμπει στο αίθριο που χαρακτηρίζει την αρχιτεκτονική της αρχαίας Ελληνικής κατοικίας.

Στη Ρωμαϊκή πόλη η πλατεία τοποθετείται στο σημείο τομής των δύο βασικών αξόνων της πόλης, Βορρά – Νότου και Ανατολής - Δύσης. Η πλατεία ή αγορά – forum έχει σχήμα τετράγωνο ή ορθογώνιο και τα δημόσια κτίρια οργανώνονται συμμετρικά γύρω από αυτή, ως ένα συμπαγές σύνολο και όχι ανεξάρτητα. Είναι το διοικητικό και θρησκευτικό κέντρο της πόλης και προσελκύει περισσότερο το θέαμα παρά τη συμμετοχή σε πολιτικές δραστηριότητες.

Στη μεσαιωνική πλατεία έχουμε διάφορους τύπους πλατειών καθώς ο σχεδιασμός είναι πιο ελεύθερος, χωρίς αυστηρές γεωμετρικές συνθετικές αρχές, ενώ η πρόσβαση σε αυτή αποτελεί ταξικό προνόμιο, καθώς λειτουργεί ως χώρος έκφρασης δύναμης και κοινωνικής επιρροής των φατριών και του εκκλησιαστικού παράγοντα.

Στην περίοδο της Αναγέννησης η χρήση της προοπτικής θέτει τις βάσεις για το συνειδητό σχεδιασμό του αστικού χώρου. Οι πλατείες δεν είναι πλέον αυτοτελή σύνολα, αλλά στάσεις σε μια ολοκληρωμένη πορεία, ενώ πολλές φορές εμπεριέχουν και διακοσμητικά στοιχεία, όπως οβελίσκους ή γλυπτά.

Κατά τον **17ο και 18ο αιώνα** η πόλη οργανώνεται με αφετηρία το δημόσιο χώρο (δρόμος-πλατεία). Σε αντίθεση με την περίοδο της Αναγέννησης η πλατεία δεν εμπεριέχει συμβολισμούς ή αλληγορίες, αλλά σχεδιάζεται με αυστηρά γεωμετρικές

χαράξεις. Η πλατεία αποτελεί τον χώρο όπου εκτυλίσσεται ο δημόσιος βίος και οι κοινωνικές συναναστροφές.

Στην περίοδο του Νεοκλασικισμού η πλατεία αλλάζει ρόλο και μετατρέπεται σε χώρο έκθεσης αρχιτεκτονικού ή γλυπτικού έργου, χάνοντας τη ζωτικότητα και τη σημασία της για την ίδια την πόλη. Κτίρια ή μνημεία τοποθετούνται στο κέντρο της περιορίζοντας την ελεύθερη κίνηση στον υπολειπόμενο χώρο της.

Στο πρώτο μισό του **20ου αιώνα**, η πλατεία αποκτά μνημειακές διαστάσεις. Σκοπός είναι να προκαλεί το αίσθημα της υποταγής στους πολίτες αλλά και να λειτουργεί ως χώρος επίδειξης στρατιωτικής δύναμης σε χώρες με ολοκληρωτικά καθεστώτα. Οι υπάρχουσες πλατείες προσαρμόζονται στις νέες απαιτήσεις μέσα από την διεύρυνσή τους προκειμένου να υπηρετούν τον ίδιο σκοπό.

Οι **σύγχρονες πλατείες εκφράζουν την ανάγκη** οικειοποίησης του δημόσιου αστικού χώρου από τον άνθρωπο, μέσα από την αναβίωση των παραδοσιακών αξιών των παλιών πλατειών, ως λειτουργικά κέντρα, σημεία αναφοράς και κοινωνικής συνάθροισης. Ο σχεδιασμός αποτελεί το βασικό εργαλείο προς αυτή την κατεύθυνση. Η αναζήτηση τρόπων αναθέρμανσης των ανθρώπινων σχέσεων και των κοινωνικών επαφών, προβληματίσε την επιστημονική κοινότητα των αρχιτεκτόνων, οι οποίοι μελετούσαν σταδιακά τη νέα μορφή του δημόσιου χώρου, και κατ' επέκταση της πλατείας. Η πλατεία αναλαμβάνει έναν επιπλέον ρόλο, αυτόν του πράσινου «κενού» μέσα στο αστικό χάος. Η πυκνή δόμηση και η έλλειψη ανοιχτών δημόσιων χώρων, έπνιξε τα αστικά κέντρα. Μικροί ελεύθεροι χώροι πρασίνου μετατρέπονται σε συνοικιακές πλατείες και αρχίζουν να λειτουργούν ευεργετικά στον πυκνοδομημένο ιστό της πόλης αλλά και στην επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων.

Ουσιαστικά, στη σύγχρονη εποχή, άρχισε να αναζητείται η επαναφορά του ουσιαστικού ρόλου της πλατείας και η επανένταξή της μέσα στη ζωή των κατοίκων. Μέσα σε αυτή την προσπάθεια, διάσημοι και μη αλλά και πρωτοποριακοί αρχιτέκτονες υποδεικνύουν ορισμένες κατευθύνσεις που τείνει να ακολουθήσει η αρχιτεκτονική του ανοιχτού δημόσιου χώρου τα επόμενα χρόνια:

- Η πρώτη έγκειται στην δυνατότητα του ανοιχτού δημόσιου χώρου να προσαρμόζεται στις ανάγκες του σημερινού τρόπου ζωής των κατοίκων, μέσα από την εγκατάσταση εφήμερων κατασκευών στον χώρο της πλατείας. Με ελαφριές κατασκευές και πρωτότυπες παρεμβάσεις ο χώρος της πλατείας αποκτά ευελιξία και διαλλακτικότητα καθώς έχει τη

δυνατότητα να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις και τις νέες συνθήκες των πολιτών.

- Η δεύτερη, αφορά στη δυνατότητα του πολίτη να αναδιαμορφώνει μέρος της πλατείας με τα μετακινούμενα παγκάκια και στέγαστρα, ανάλογα με τις εκάστοτε απαιτήσεις του ίδιου, της παρέας του ή και τις καιρικές συνθήκες, και με σεβασμό πάντα στο ευρύ κοινωνικό σύνολο και τον δημόσιο χώρο.

3. Η κεντρική πλατεία του Μετσόβου

3.1. Σύντομη ιστορική αναφορά στα χαρακτηριστικά του Μετσόβου

Το Μέτσοβο είναι μια ορεινή κωμόπολη, σε υψόμετρο 1162 μ. στην Πίνδο. Αποτελεί έδρα του ομώνυμου Δήμου, ο οποίος καλύπτει τις νότιες απολήξεις της Βόρειας Πίνδου και απλώνεται ανάμεσα σε δύο από τα βουνά της Ηπείρου, το όρος Μαυροβούνι στα βόρεια (υψόμετρο 2.160 μ.) και το όρος Λάκμος ή Περιστερί στα νότια (υψόμετρο 2.295 μ.). Χωροθετείται στο ανατολικό τμήμα του Νομού Ιωαννίνων και γειτνιάζει ανατολικά με το Νομό Τρικάλων, βορειοανατολικά με το Νομό Γρεβενών, δυτικά με την περιοχή Ζαγορίου και νότια με τα Τζουμέρκα. Σε απόσταση 59 χλμ. βορειοανατολικά των Ιωαννίνων, το Μέτσοβο αποτελεί κομβικό σημείο περάσματος από την Ήπειρο, στη Θεσσαλία και Δ. Μακεδονία. Η πρόσβαση στον οικισμό γίνεται πλέον μέσω της Εγνατίας Οδού.

Αρχαιολογικά ευρήματα ενισχύουν την υποψία κατοίκησης του από αρχαιοτάτων χρόνων, ωστόσο ιστορικές πηγές για το

Το Μέτσοβο και οι Περιφέρειες Ηπείρου, Θεσσαλίας & Δ. Μακεδονίας.

Μέτσοβο συντάσσονται πρώτη φορά το 1380 της Ο οικισμός του Μετσόβου αναπτύχθηκε αρχικά ως ένας συνοικισμός ποιμένων, σταδιακά όμως εξελίχθηκε σε μια οικονομική δύναμη, σε ένα κέντρο εμπορικών συναλλαγών. Η εξέλιξη αυτή άρχισε να σημαίνεται κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, όπου με τα σουλτανικά φερμάνια οι Μετσοβίτες απέκτησαν σημαντικά προνόμια για την εποχή, όπως αυτονομία, αυτοδιοίκηση και φορολογικές απαλλαγές.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη γεωγραφική του θέση κατέστησε το Μέτσοβο συγκοινωνιακό κόμβο αλλά και σημείο αναφοράς και προσωρινής στάσης, όπου θα πραγματοποιούνταν οι επιχειρηματικές συναλλαγές ή η ανάπαυση των ταξιδιωτών και των караβανιών. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα όμως, υπέστη μεγάλη καταστροφή από τα αντίπαλα τουρκικά στρατεύματα, έχοντας ως άμεση συνέπεια την μετανάστευση των κατοίκων. Η λήξη του πολέμου στις 31 Οκτώβρη του 1912 βρήκε το Μέτσοβο συντετριμμένο οικονομικά αλλά και πληθυσμιακά. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, στο λόφο δίπλα από την πλατεία, υπήρχε το παλαιό τουρκικό κάστρο.

Το κάστρο-φρούριο χτίστηκε το 1868 και κατεδαφίστηκε από τους κατοίκους του Μετσόβου αμέσως μετά την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό.

Γκραβούρα του Β. Μουζακίτη που απεικονίζει το κάστρο του Μετσόβου την εποχή της

Σε μια κρίσιμη στιγμή για το Μέτσοβο και αμέσως μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, οι μεγάλοι ευεργέτες Μιχαήλ Τοσίτσας (1885-1950) και Ευάγγελος Αβέρωφ-Τοσίτσας (1910-1990) δημιουργούν το Ίδρυμα Βαρώνου Μιχαήλ Τοσίτσα με πρόεδρο τον Ευάγγελο Αβέρωφ και προχωρούν σε μια σειρά σημαντικών επενδύσεων στο Μέτσοβο, αξιοποιώντας την παράδοση και προσφέροντας πολλές νέες θέσεις εργασίας.

Η δημιουργία του Τυροκομείου, το πρότυπο Βουστάσιο, το Ξυλουργικό εργοστάσιο, το Λαογραφικό Μουσείο, η ίδρυση της Πινακοθήκης Αβέρωφ είναι μερικά από τα σπουδαία επιτεύγματα του Ιδρύματος Μιχαήλ Τσσίτσα.

Μέσα στα πλαίσια αυτών των ευεργετικών δράσεων συγκαταλέγεται και η προσπάθεια πολεοδομικής ανάπλασης του Μετσόβου το 1954. Στη μελέτη αυτή περιλαμβάνεται και η ανάπλαση της κεντρικής πλατείας του οικισμού η οποία απαγόρευε τη στάθμευση των οχημάτων επί του σημείου αυτού, στόχευε στην ελεύθερη κίνηση των πεζών, στη δημιουργία καταστημάτων, τουριστικού περιπτέρου επί αυτής καθώς και παιδικού κήπου στο λόφο. Ωστόσο με το πέρασμα των χρόνων το έργο δεν υλοποιήθηκε και η πλατεία σήμερα μοιάζει να μην έχει σαφή χαρακτηριστικά, ικανά να της προσδώσουν ταυτότητα. Παράλληλα, ο γύρω χώρος της καταλαμβάνεται από αυτοκίνητα, ειδικά τις περιόδους τουριστικής αιχμής, με αποτέλεσμα την απώλεια ταυτόχρονα της λειτουργικότητάς της.

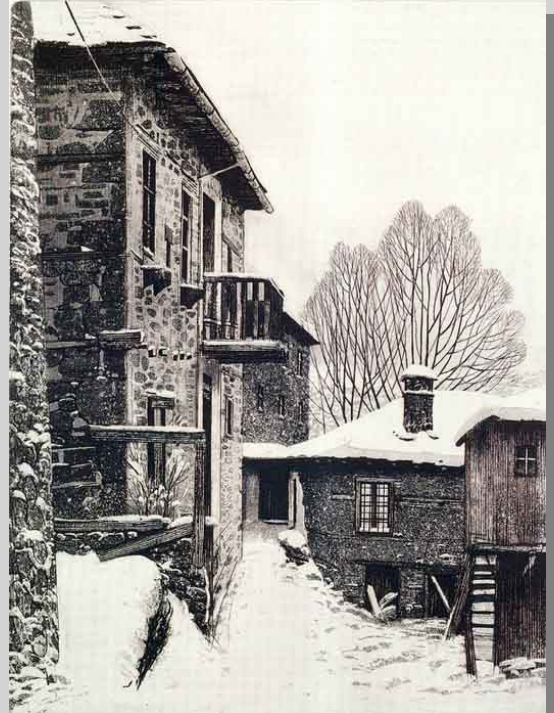
Σταθμευμένα οχήματα περιμετρικά της πλατείας του Μετσόβου

3.2. Η ανάγκη επανασχεδιασμού της κεντρικής πλατείας του Μετσόβου.

Αντικείμενο και στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Το Μέτσοβο είναι ένας ορεινός οικισμός με παραδοσιακή αρχιτεκτονική και έντονη ιστορία. Αξιόλογα κτίσματα της αρχιτεκτονικής αυτού του τόπου, αρχοντικά και λαϊκά σπίτια, λιθόστρωτα καλντερίμια που τα συνδέουν μεταξύ τους και μας οδηγούν στις παραδοσιακές λιθόκτιστες κρήνες και στις εκκλησίες, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της περιοχής. Το δομημένο περιβάλλον του Μετσόβου μέσα σε ένα σύμπλεγμα διαδρομών, αυτοκινητόδρομων, αστικών κενών, ελεύθερων χώρων πρασίνου και πλατειών, μεταβάλλεται μέσα στον χρόνο όπως κάθε ζωντανός οργανισμός. Οι επισκέπτες, το ζωντανό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης, έρχονται να απολαύσουν την ομορφιά αυτής της περιοχής. Σταδιακά, αυτή η τάση εξελίσσει τον τόπο αφήνοντας τα δικά της αποτυπώματα, γεννημένα μέσα από αστικές μνήμες και ξένα τοπία. Νέα στοιχεία που εμφανίζονται σε αυτό τον τόπο – κτίσματα σύγχρονης αστικής αρχιτεκτονικής, αυτοκίνητα, φωτεινές επιγραφές – σε συνδυασμό με σχεδιαστικές επιλογές που δεν συνάδουν με τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα της περιοχής, καθώς και η αδυναμία τήρησης της νομοθεσίας που προστατεύει την αρχιτεκτονική κληρονομιά του παραδοσιακού οικισμού του Μετσόβου, συμβάλλουν σταδιακά στην αλλοίωση του παραδοσιακού χαρακτήρα του οικισμού.

Η αφομοίωση αυτών των στοιχείων και η

ομαλή ένταξή τους στον παραδοσιακό χαρακτήρα αυτού του τόπου δύναται να επιτευχθεί μόνο μέσα από την προσπάθεια και το ενδιαφέρον των κατοίκων, είτε αυτό εκφραστεί ατομικά είτε συλλογικά. Σε αυτή την προσπάθεια, κυρίαρχο και κατευθυντήριο ρόλο κατέχει ο σχεδιασμός, ο οποίος λαμβάνοντας υπόψη τα γενικά μορφολογικά χαρακτηριστικά της τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, τις ανάγκες των κατοίκων, όπως αυτές μεταβάλλονται μέσα στον χρόνο, αλλά και τα νέα στοιχεία που εμφανίζονται σε αυτό τον τόπο, θα συμβάλει στην αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση του τόπου. Επίσης, οι κάτοικοι, η τοπική διοίκηση αλλά και γενικότερα η κοινωνία του Μετσόβου οφείλει να μεριμνήσει για την επακριβή τήρηση της νομοθεσίας που προστατεύει και αναδεικνύει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του οικισμού, ώστε κάθε παρέμβαση να είναι ολοκληρωμένη και εφάμιλλη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της περιοχής του Μετσόβου.

Σε πρόσφατη μελέτη (σπουδαστική εργασία) του μεταπτυχιακού τμήματος «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών» του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου με τίτλο *«Ανακτώντας τη χαμένη φυσιογνωμία των ορεινών περιοχών. Μία πρόταση για τον οικισμό του Μετσόβου»* έγινε μια προσπάθεια ανάπλασης – αισθητικής και ταυτόχρονα λειτουργικής- μιας σειράς κτισμάτων του οικισμού του Μετσόβου, στα οποία στοιχεία σύγχρονης και μεταμοντέρνας αστικής αρχιτεκτονικής εντοπίστηκαν ως αιτίες αλλοίωσης της παραδοσιακής φυσιογνωμίας του οικισμού.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο ανασχεδιασμός της κεντρικής πλατείας του Μετσόβου. Η συγκεκριμένη μελέτη εστιάζει στο κεντροβαρικό σημείο του οικισμού, στην πλατεία του Μετσόβου, καθότι σε αυτή, όπως και σε κάθε δημόσιο ανοικτό χώρο, δηλώνονται σαφέστερα οι εξωτερικές επιρροές από τις νέες συνήθειες των ανθρώπων, της οικονομικής ανέλιξης ή ύφεσης και της τουριστικής ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα, εκφράζεται πιο ελεύθερα η ανάγκη για ανανέωση και αναβάθμιση, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί ισορροπημένα και ολοκληρωμένα, παρά μόνο μέσα από τον σεβασμό στην παράδοση του τόπου, την αφομοίωση και την ομαλή ένταξη των νεοεισερχόμενων στοιχείων στον πολιτισμό του Μετσόβου.

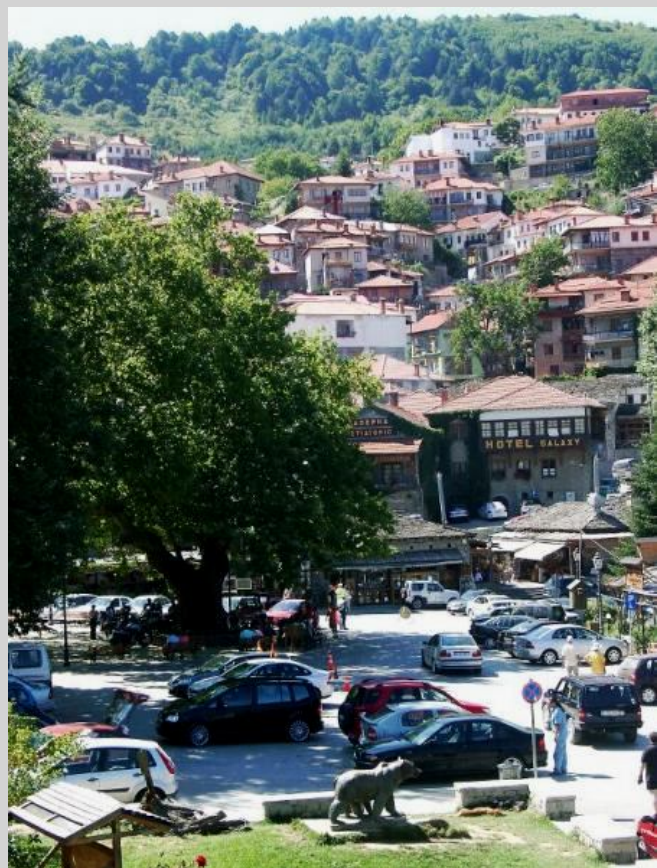
Στόχος της μελέτης είναι η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση του κυριότερου δημόσιου χώρου του οικισμού, και η απόδοσή του στους κατοίκους και τους επισκέπτες του. Επιδιώκεται η δημιουργία νέων μνημών, δημόσιου αστικού χαρακτήρα, με διαδραστικούς εξοπλισμούς μόνιμων και εφήμερων κατασκευών. Μέσο επίτευξης αυτού του στόχου αποτελεί ο σχεδιασμός, επαναπροσδιορίζοντας τον δημόσιο χώρο, τα όρια και τις λειτουργίες του, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχή

μεταβλητότητά του. Εργαλείο σχεδιασμού καθίσταται η επεξεργασία όλων των υφιστάμενων στοιχείων, η καταγραφή των προβλημάτων της περιοχής και ειδικότερα του δημόσιου ανοικτού χώρου, προκειμένου να αναβαθμιστεί ποιοτικά ο χώρος της πλατείας και ο περιβάλλον υπαίθριος χώρος, ενώ ταυτόχρονα να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων μέσα από καινοτόμες ιδέες και λύσεις.

3.3. Μεθοδολογία

Απαραίτητο βήμα πριν τον σχεδιασμό, σε κάθε μελέτη ανάπλασης, αποτελεί η μελέτη της περιοχής με έρευνα πεδίου ώστε να εντοπιστούν τα χαρακτηριστικά και τα προβλήματα. Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει την κεντρική πλατεία του οικισμού του Μετσόβου και το κάστρο – λόφο που είναι σε άμεση επαφή με την πλατεία και τον χώρο γύρω από αυτόν.

Τον καθορισμό της περιοχής μελέτης ακολούθησε η επιτόπια έρευνα η οποία περιελάμβανε επίσκεψη στον χώρο επέμβασης, περιδιάβασή του, φωτογράφιση του χώρου αλλά και των λοιπών στοιχείων που τον συνθέτουν. Επίσης, έγινε αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης με ακριβείς μετρήσεις και λεπτομερής καταγραφή των χρήσεων γης στην ευρύτερη περιοχή.

*Οριοθέτηση της περιοχής μελέτης για την έρευνα παδίου
και την πρόταση ανάπλασης –
Υπάρχουσα κατάσταση στην περιοχή μελέτης*

Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν στον χώρο της περιοχής μελέτης, κατά την έρευνα πεδίου είναι τα εξής:

- **Ασαφή όρια μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου.** Στις επόμενες εικόνες φαίνεται η προσπάθεια που έχει γίνει από τον Δήμο Μετσόβου να δημιουργήσει κάποια όρια μεταξύ πλατείας – δρόμου και ιδιωτικού χώρου – δρόμου αντίστοιχα, με τη χρήση ζαρντινιέρων. Κι αυτό συνέβη καθότι δεν υφίστανται ουσιαστικά όρια μεταξύ αυτών των χώρων. Όρια που να τους καθορίζουν και να καθιστούν σαφή τη λειτουργία τους.
- **Τρόποι χρήσης του δημόσιου χώρου που αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία του και δυσχεραίνουν τη λειτουργία του.** Η κατάληψη του δημόσιου χώρου από οχήματα και εμπορεύματα καταστημάτων αποτελεί χαρακτηριστικό, ανάλογο παράδειγμα. Αυτό είναι ένα γενικό φαινόμενο που παρατηρείται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας. Η μη τήρηση της νομοθεσίας και η σταδιακή αποδοχή αυτού του φαινομένου δημιουργεί σημαντικότερα προβλήματα πέραν της αισθητικής ρύπανσης.
- **Δείγματα σύγχρονης δημόσιας παρέμβασης που δεν συνάδουν με τον παραδοσιακό χαρακτήρα του οικισμού.** Σε αυτό συγκαταλέγονται οι φωτεινές ή τεράστιες επιγραφές των κτιρίων – καταστημάτων αλλά και η ίδια η αρχιτεκτονική των κτιρίων που τείνει να εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια στο Μέτσοβο, δίχως την τήρηση της υπάρχουσας νομοθεσίας περί διατήρησης της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας του οικισμού. Τέτοιες εικόνες συναντάμε στο χώρο γύρω από την πλατεία και αφορούν κυρίως κτίσματα που στεγάζουν επιχειρήσεις εμπορίου και ψυχαγωγίας.
- **Κακοτεχνίες σε αρκετά τμήματα των δρόμων γύρω από την πλατεία.** Το γεγονός αυτό μπορεί να προκαλέσει μικροατυχήματα αλλά και αλλοίωση της γενικής εικόνας του κέντρου του οικισμού.
- **Κακή τοποθέτηση στοιχείων του δημόσιου εξοπλισμού.** Τα παγκάκια είναι τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργούν περισσότερο ως διαχωριστικό όριο μεταξύ πλατείας – δρόμου παρά ως στοιχείο ανάπαυσης. Η θέση τους σε σημεία εκτεθειμένα στον ήλιο δεν προσφέρεται για τον ρόλο που έχουν τοποθετηθεί. Επίσης, τα φώτα που στέκονται στη μέση της πλατείας με το ύψος τους και το σημείο τοποθέτησης του δυσχεραίνουν τη λειτουργία του χορού.

- **Ελλιπής σκιασμός στην πλατεία.** Στοιχεία σκιασμού αποτελούν τα δέντρα πλησίον της πλατείας. Μέσα στο χώρο της πλατείας δεν υφίσταται κάποιο στέγαστρο ή δέντρο, πέραν του πλατάνου, γεγονός που αποθαρρύνει ίσως τους επισκέπτες ή τους κατοίκους να παραμείνουν μεγάλο χρονικό διάστημα σε αυτή, τις ζεστές ημέρες του καλοκαιριού.
- **Αισθητική ρύπανση.** Προκαλείται βάσει όλων των παραπάνω στοιχείων καθώς και από τα πολλά σταθμευμένα αυτοκίνητα που περιβάλλουν τον χώρο της πλατείας και τον λόφο. Επίσης σε αυτή συμβάλλει και η κακή κατάσταση των θέσεων ανάπαυσης (παγκάκια) τα οποία χρήζουν αλλαγής ή επισκευής. Ακόμη, σε διάφορα στοιχεία του περιβάλλοντος χώρου της πλατείας τοποθετούνται πορτοκαλί κώνοι της τροχαίας για τον έλεγχο της στάθμευσης, γεγονός που υποβαθμίζει την συνολική εικόνα της.

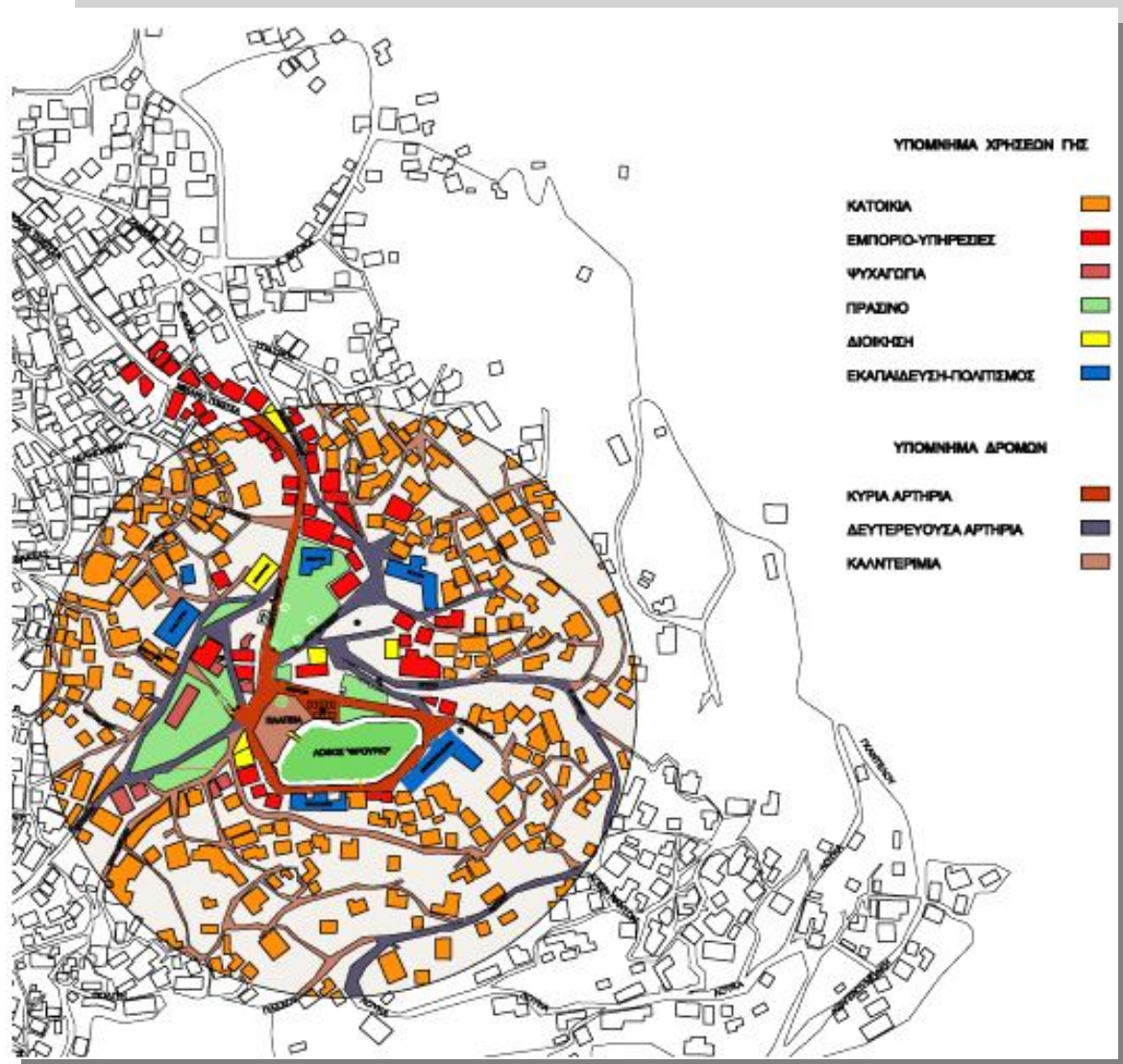

3.4. Ο χαρακτήρας της περιοχής μελέτης

Το Μέτσοβο δεν είναι ένας εγκαταλελειμμένος οικισμός μουσειακού χαρακτήρα, αλλά αντίθετα ένας ζωντανός, αυτόνομος και ανεπτυγμένος σύγχρονος παραδοσιακός οικισμός. Είναι ένα πυκνοδομημένο οικιστικό σύνολο με περιορισμένη προσπελασιμότητα, όπου σε συνδυασμό με τις μεγάλες κλίσεις, τα ασύμμετρα και ακανόνιστα καλντερίμια δημιουργείται ένας πολύπλοκος πολεοδομικός ιστός. Σε αυτό συντελεί και η κλίση του εδάφους, η οποία αυξάνεται καθώς αυξάνεται το υψόμετρο.

Ο οικισμός αναπτύσσεται περιμετρικά, γύρω από την κεντρική πλατεία, ακολουθώντας τις κλίσεις του εδάφους. Ωστόσο, μέσα στο πέρασμα των χρόνων διαφαίνεται ότι εξελίσσεται περισσότερο στο βόρειο και δυτικό τμήμα του οικισμού, καθώς πρόκειται για σημεία με μικρότερες εδαφικές κλίσεις, σε αντίθεση με το νότιο τμήμα του οικισμού, όπου οι κλίσεις είναι περισσότερο απότομες και ο οικισμός πιο αραιοκατοικημένος. Σε αυτή τη μορφή ανάπτυξης του οικισμού συνετέλεσαν και τα έντονα εδαφολογικά και γεωμορφολογικά στοιχεία της βόρειας Πίνδου, όπου επικρατεί ο φλύσχος, με αποτέλεσμα τα κατολισθητικά φαινόμενα να εντείνονται στην διάρκεια των χρόνων και να καθιστούν αδύνατη την ανέγερση νέων οικοδομημάτων.

Χάρτης χρήσεων γης στο κέντρο του Μετσόβου σε ακτίνα μερικών μέτρων από το κέντρο της πλατείας.

Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από τους σπουδαστές του Μεταπτυχιακού τμήματος «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών» του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 και αφορούν στην ανάπτυξη και την εξέλιξη της περιοχής του Μετσόβου, έδειξαν ότι οι δημόσιες λειτουργίες αλλά και οι δραστηριότητες αναψυχής συγκεντρώνονται γύρω από το κέντρο του οικισμού, την πλατεία, και ότι η περιοχή κοντά σε αυτή πυκνώνει όλο και περισσότερο (Καρακώστα, Δημοπούλου, 2011).

Μελετώντας τον χάρτη χρήσεων γης, ο οποίος εστιάζει κυρίως σε λειτουργίες γύρω από την πλατεία (ακτίνας περίπου 250 μ.) φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό

στην περιοχή του Μετσόβου καταλαμβάνει η κατοικία ενώ οι χρήσεις αναψυχής, διοίκησης και πολιτισμού αναπτύσσονται στο κέντρο του οικισμού και περιβάλλουν την πλατεία. Το ίδιο συμβαίνει και με τις χρήσεις εμπορίου και υπηρεσιών, οι οποίες σε αυτή την περίπτωση επεκτείνονται και επί της οδού Μιχαήλ Τσοτίσα, ο οποίος είναι και ο κατεξοχήν εμπορικός δρόμος του Μετσόβου.

Λειτουργίες και χρήσεις γης περιμετρικά της πλατείας.

Αποδεικνύεται ότι το κέντρο του οικισμού είναι το πιο ζωντανό σημείο του Μετσόβου, εφόσον το επισκέπτονται καθημερινά οι κάτοικοί του για την εξυπηρέτησή τους και τις αγορές τους. Το Δημαρχείο, το ταχυδρομείο, οι τράπεζες, τα εμπορικά καταστήματα με τα παραδοσιακά είδη (τυροκομικά προϊόντα, υφαντά κ.λπ.), σούπερ μάρκετ, ξενοδοχεία, καφετέριες, εστιατόρια και μουσεία απαντώνται στην περιοχή γύρω από την πλατεία, σε ακτίνα από αυτή μόλις 30 έως 150 μέτρα. Η κατοικία συνυπάρχει με τις χρήσεις γης εμπορίου, αναψυχής, υπηρεσιών, στην περιοχή γύρω από την πλατεία. Καθώς απομακρυνόμαστε από την πλατεία η χρήση της κατοικίας επικρατεί. Παράλληλα, μελετώντας τον χάρτη, παρατηρούμε ότι περιμετρικά της

πλατείας υπάρχει ένας κλοιός κύριας κυκλοφοριακής αρτηρίας, ο οποίος δρα ασφυκτικά για την λειτουργία της πλατείας, εφόσον διέρχονται επί αυτού εκατοντάδες οχήματα καθημερινά. Η έντονη κυκλοφορία των οχημάτων περιορίζει σημαντικά τον βασικό ρόλο της πλατείας, που είναι η ανενόχλητη συγκέντρωση των ανθρώπων, η βόλτα, η κουβέντα, το παιχνίδι, η αναψυχή.

Η μορφή και η έκταση της πλατείας έχει διαφοροποιηθεί στο πέρασμα των χρόνων, έπειτα από την επέμβαση του Ιδρύματος Τοσίτσα, το οποίο επιμελήθηκε της κατασκευής των κτιριακών συγκροτημάτων της αγοράς, βόρεια και δυτικά της πλατείας. Αποτέλεσμα αυτής της επέμβασης ήταν αφενός η κατάργηση της άμεσης γειννίασης της πλατείας με την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής και το Δημαρχείο και αφετέρου η ανάπτυξη εμπορικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων περιμετρικά της πλατείας, οι οποίες στεγάζονται στα παραδοσιακά μονώροφα και διώροφα κτίσματα.

Σήμερα στην πλατεία του Μετσόβου ο επισκέπτης μπορεί να αναπαυτεί στα πολυάριθμα παγκάκια που την περιβάλλουν, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται περίπου στα σαράντα και να πραγματοποιήσει μικρής διάρκειας περίπατο στο λόφο. Υπάρχουν αρκετοί ελεύθεροι χώροι, και στην πλατεία και στο λόφο-φρούριο, δεν υπάρχει όμως κάποια άλλη χρήση πέραν της ανάπαυσης.

Στην πλατεία του Μετσόβου διαδραματίζονται πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά την περίοδο του καλοκαιριού, όπως για παράδειγμα στις 26 Ιουλίου, όπου μετά τη θεία λειτουργία προς τιμή της Αγίας Παρασκευής ακολουθούν παραδοσιακοί χοροί στην πλατεία με τη συμμετοχή γυναικών του Μετσόβου, ντυμένες με παραδοσιακές στολές, αλλά και τη συμμετοχή των κατοίκων και επισκεπτών. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στις 15 Αυγούστου αλλά και κατά την πραγματοποίηση πολιτιστικών φεστιβάλ. Η

ύπαρξη περιορισμένων θέσεων στην πλατεία, μόνο παγκάκια, τα οποία σε περιστάσεις χορευτικών εκδηλώσεων δεν είναι αρκετά, καθώς το Μέτσοβο συγκεντρώνει πλήθος θεατών, κάνει τη χρήση του χώρου δυσλειτουργική με άμεσο αποτέλεσμα την αδυναμία παρακολούθησης των παραδοσιακών χορευτικών εκδηλώσεων. Επιπλέον, οι επισκέπτες της πλατείας αδυνατούν να απολαύσουν έναν ευχάριστο περίπατο, καθώς δεν υφίσταται πεζοδρόμηση.

Παράλληλα ο αυτοκινητόδρομος που περιβάλλει την πλατεία και το λόφο-φρούριο, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία πεζοδρομίων, επιβάλλει ένα πολύ αυστηρό τρόπο κίνησης στους πεζούς, κατάσταση που επιβαρύνεται από την παράνομη στάθμευση των οχημάτων.

Επιπροσθέτως, πέραν των χορευτικών εκδηλώσεων δεν υφίστανται άλλες πολιτιστικές δράσεις στον χώρο της πλατείας. Δεν υπάρχει ενημέρωση για την ιστορία του οικισμού, ενώ η Πινακοθήκη Αβέρωφ - σημαντικό στοιχείο πολιτισμού- «κρύβεται» πίσω από το λόφο. Ο λόφος αποτελεί ένα επιπλέον στοιχείο πολιτισμού και κομμάτι της τοπικής ιστορίας, του οποίου η αξία ωστόσο δεν προβάλλεται στους επισκέπτες.

Επάνω: Χορευτικές εκδηλώσεις στην πλατεία του Μετσόβου – Οι θεατές παρακολουθούν όρθιοι την εκδήλωση και επί του αυτοκινητόδρομου.

Κάτω: Αυτοκίνητα και βυτιοφόρα οχήματα στο δρόμο που γειτνιάζει με την πλατεία του Μετσόβου

Η σημερινή μορφή και λειτουργία της πλατείας δεν ανταποκρίνεται στις ουσιαστικές ανάγκες των κατοίκων του οικισμού. Η πλατεία παραμένει νεκρή για ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, αφού προσφέρεται μόνο για χορευτικές εκδηλώσεις και δεν υπάρχουν στοιχεία σκιασμού που να συμβάλλουν στη επισκεψιμότητα και την παραμονή των κατοίκων-επισκεπτών σε αυτή, πλην του πλατάνου. Ο έντονος ήλιος ή η βροχή δυσχεραίνουν την κατάσταση. Το αποτέλεσμα είναι συχνά, όλοι οι επισκέπτες να κάνουν ένα περίπατο στην πλατεία, πολύ μικρής διάρκειας, και στο τέλος να αναπαύονται στα εστιατόρια και τις καφετερίες, γύρω από αυτή. Η πλατεία του Μετσόβου φαίνεται να έχει χάσει το ρόλο της πλατείας ενός οικισμού.

*Επάνω: Υφιστάμενη κατάσταση – περισσότερα από σαράντα παγκάκια περιβάλλουν την πλατεία, η οποία
Κάτω: Υφιστάμενη κατάσταση – έλλειψη στοιχείων σκίασης στον χώρο της πλατείας, η οποία διακρίνεται στο βάθος.*

3.5. Πρόταση ανασχεδιασμού της κεντρικής πλατείας του Μετσόβου και του χώρου γύρω της.

3.5.1. Αρχές και στόχοι.

Υπάρχει μία τάση στη σύγχρονη αρχιτεκτονική η αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος να αναζητείται αποκλειστικά σε μνήμες και μορφές του παρελθόντος. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υιοθετούνται κατά τον σχεδιασμό τέτοια στοιχεία, που αντιγράφουν ουσιαστικά τη μορφή και το σχήμα στοιχείων του παρελθόντος, χωρίς να γίνεται μια προσπάθεια ένταξής τους στο χώρο, όπως αυτός έχει πλέον διαμορφωθεί και εξελιχθεί μέσα στο χρόνο. Στη συγκεκριμένη μελέτη, μορφολογικά και εννοιολογικά στοιχεία, όπως για παράδειγμα το φρούριο, η βρύση, ο κλειστός χώρος, η εκκλησία, θα επανενταχθούν λειτουργικά στην πλατεία και τον ευρύτερο χώρο της, μέσα από τη δημιουργία περιγραμμάτων, ορίων, λειτουργικών και μορφολογικών συνδέσεων και αναφορών. Στόχος είναι η ήπια ένταξή τους στη σύγχρονη πλατεία και όχι η αναφορά στο παρελθόν, μέσα από τη στείρα αναπαράσταση των στοιχείων του.

Βασικός γνώμονας του σχεδιασμού είναι η αναγνωσιμότητα του προς ανάπλαση χώρου. Βάσει αυτού, ο επισκέπτης θα μπορεί να αναγνώσει εύκολα τον χώρο και τις λειτουργίες του, ερμηνεύοντας τα μηνύματα που εκπέμπει ο τόπος. Τα μηνύματα θα αποδίδονται πρακτικά μέσα από την διαδρομή στον χώρο και ταυτόχρονα συνειρμικά, σε μια προσπάθεια συναισθηματικής αφύπνισης του επισκέπτη. Ο χώρος της πλατείας θα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του οικισμού. Δεν θα είναι απομονωμένος πίσω από τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα αλλά θα «προσκαλεί» τον κάτοικο να τον επισκεφτεί, να τον ζήσει, να τον περπατήσει, να τον απολαύσει. Η πλατεία είναι σημείο κοινωνικών επαφών, ανάπαυσης αλλά και δράσης. Ως έννοια αλλά και ως χώρος οφείλει να ελκύει τους ανθρώπους και όχι να τους απομακρύνει.

Ουσιαστικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου θα αποτελέσει και ο έλεγχος της κίνησης και της στάθμευσης των οχημάτων. Η πλατεία, αλλά και ο παραδοσιακός οικισμός του Μετσόβου έχει σχεδιαστεί για τον πεζό, η κίνηση του οποίου παραγκωνίζεται από την έντονη χρήση του αυτοκινήτου. Κατά την ανάπλαση της πλατείας θα δοθεί έμφαση στην κίνηση των πεζών μέσα από το σχεδιασμό διαδρομών περιπάτου, προσφέροντας χώρους ελεύθερης κίνησης στους επισκέπτες, δημιουργώντας παράλληλα σαφέστερα όρια μεταξύ πεζών και οχημάτων.

Η πλατεία δεν θα αποτελεί κυκλοφοριακό κόμβο, αλλά θα αντιμετωπιστεί ως κύριος χώρος κοινωνικής επαφής. Το αυτοκίνητο συνυπάρχει αλλά δεν του δίνεται προτεραιότητα όπως πριν.

Σε ένα κομβικό σημείο όπου συναντώνται οι δύο βασικοί οδικοί άξονες του οικισμού, η πλατεία του Μετσόβου θα σχεδιαστεί ώστε να ανακτήσει το χαμένο ρόλο της, την αίγλη της και τον χαρακτήρα της. Μέσα από τον σεβασμό στην παράδοση, στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον του τόπου αλλά και μέσα από την ανάγκη για αναγέννηση η πλατεία θα φέρει όλα εκείνα τα στοιχεία που θα της προσδίδουν τον ρόλο για τον οποίο αρχικά δημιουργήθηκε. Ταυτόχρονα, οι εφήμερες κατασκευές επί της πλατείας θα επιτρέπουν την διαίωσή της μέσα στο χρόνο, την προσαρμογή της στις ανάγκες που θα προκύπτουν και την επαναφορά της στην αρχική μορφή της.

Η πρόταση ανάπλασης αξιοποιεί όλα εκείνα τα στοιχεία που θέλουν την πλατεία το κέντρο του οικισμού και το σημείο ανάπτυξης κοινωνικών επαφών και συμπεριλαμβάνει την ανάπλαση του περιβάλλοντα χώρου της πλατείας, προκειμένου να μπορεί να λειτουργήσει θεωρητικά και πρακτικά. Παράλληλα, οι νέες δράσεις που προκύπτουν από τον σχεδιασμό και την πρόταση θα δημιουργήσουν ένα ενιαίο δομικό και χωρικό σύνολο από συνθέσεις, όγκους, μορφές και μνήμες, ώστε το αποτέλεσμα να είναι «φιλικό» προς τον παραδοσιακό χαρακτήρα του Μετσόβου αλλά συγχρόνως να αντικατοπτρίζει την ανάγκη για εξέλιξη και ανανέωση.

Στην πλατεία και τον περιβάλλοντα δημόσιο χώρο θα υφίστανται στοιχεία που με τη στατικότητα τους θα υπόσχονται την «αντοχή» και τη μακροχρόνια συμμετοχή της πλατείας στη ζωή του οικισμού, ενώ οι εφήμερες εγκαταστάσεις και οι ελαφριές κατασκευές – οι οποίες δεν αντιπαρατίθενται στις «παραδοσιακές» αρχιτεκτονικές πρακτικές αντιμετώπισης του δημόσιου χώρου – θα εξισορροπούν τη ζητούμενη σχέση μόνιμου – προσωρινού, πολλαπλασιάζοντας τις μνήμες και τις αστικές δραστηριότητες.

Βασικοί σχεδιαστικοί στόχοι της πρότασης είναι:

- **Διευθέτηση της κίνησης πεζών και οχημάτων.** Το θέμα αυτό έχει τεθεί στους διεθνείς χάρτες, όπως ο *Χάρτης των Αθηνών* («Συμπεράσματα IV Διεθνούς Συνεδρίου Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής» CIAM, 1933), η Διακήρυξη του Split για τις Πόλεις Ιστορικού Ενδιαφέροντος (ΣτΕ, 1971), τα Ψηφίσματα της Bruges: Αρχές για την Αποκατάσταση Ιστορικών Πόλεων (ΣτΕ, 1975), τη Σύσταση για τη Διαφύλαξη και τον Σύγχρονο Ρόλο των Ιστορικών Περιοχών (UNESCO, 1976), τα Ψηφίσματα του Συμποσίου για τη Μελέτη του Οδικού Πλέγματος των Ιστορικών Πόλεων (ICOMOS, 1978), τη Σύσταση R (86) 11 για τον Ελεύθερο Αστικό Χώρο (ΣτΕ, 1986) και τον Χάρτη της Ουάσιγκτον για την Προστασία των Ιστορικών Πόλεων και Αστικών Περιοχών (ICOMOS, 1987).
- **Γενική αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος.** Βελτίωση του αστικού εξοπλισμού, δημιουργία δικτύου υποδομών κ.λπ. διαμέσου πιλοτικών αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στην ευρύτερη αναβάθμιση του οικιστικού ιστού. Το θέμα αυτό έχει επίσης τεθεί από τη Σύσταση για τη διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών που απειλούνται από δημόσια ή ιδιωτικά τεχνικά έργα (UNESCO, 1968), τη Διακήρυξη του Split για τις Πόλεις Ιστορικού Ενδιαφέροντος (ΣτΕ, 1971), τη Σύσταση για τη Διαφύλαξη και τον Σύγχρονο Ρόλο των Ιστορικών Περιοχών (UNESCO, 1976) και τα Ψηφίσματα του Συμποσίου για τη Μελέτη του Οδικού Πλέγματος των Ιστορικών Πόλεων (ICOMOS, 1978).
- **Σχεδιασμός τοπίου πλατείας και περιβάλλοντα υπαίθριου χώρου.** Η επίτευξη αυτού του στόχου θα γίνει μέσα από την ανάλυση του τοπίου του οικισμού, ώστε να αναδειχθεί ταυτόχρονα το φυσικό περιβάλλον, η ιστορία και ο πολιτισμός του Μετσόβου καθώς και ο ρόλος της ίδιας της πλατείας.
- **Επανασχεδιασμός και αξιοποίηση των κοινόχρηστων χώρων.** Στόχος είναι ο περιβάλλοντας ανοιχτός δημόσιος χώρος και η πλατεία να αντιμετωπιστούν ως μία αυτόνομη οντότητα αλλά και ως αναπόσπαστο κομμάτι του κέντρου του οικισμού.

3.5.2. Περιγραφή της πρότασης ανασχεδιασμού του χώρου μέσα στην πλατεία.

Ένα γενικό φαινόμενο που παρατηρείται στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια σε αστικά κέντρα αλλά και σε εξελισσόμενα οικιστικά σύνολα είναι η αλλαγή του κέντρου βάρους από την υπέρμετρη χρήση του αυτοκινήτου στην ανάγκη για ελεύθερη κίνηση των πεζών. Αυτό εκφράζεται με τη μορφή των πεζοδρομήσεων και σε συνδυασμό με την ανάπλαση των πλατειών. Αυτά τα δύο στοιχεία, ο πεζόδρομος και η πλατεία, συχνά συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο, αλλά αναπτύσσονται πολλές φορές και ανεξάρτητα, σε διαφορετικά σημεία της περιοχής. Η συνύπαρξή τους και η παράλληλη ανάπτυξη τους μπορεί να επιφέρει μια σημαντική αλλαγή στην κεντρική πλατεία του Μετσόβου, με όφελος για την κοινωνία και το οικιστικό περιβάλλον του οικισμού συνολικά.

Ο πεζόδρομος, αυτός που θα προσφέρεται αποκλειστικά στον πεζό, και όχι στην ήπια κυκλοφορία οχημάτων, θα απελευθερώνει τη κίνηση των πεζών αλλά και τον οικιστικό ιστό από την πυκνή δόμηση. Παράλληλα, ο πεζόδρομος είναι το χαρακτηριστικό στοιχείο του πολεοδομικού ιστού, που δημιουργεί σαφή όρια ανάμεσα στο αυτοκίνητο και τον πεζό, αφήνοντας και στους δύο «καθαρές»

Επάνω: Πρόταση ανάπλασης της πλατείας στην Καλαμάτα – πεζόδρομος και πλατεία συνυπάρχουν.

Κάτω: Σχεδιασμός περιοχής κέντρου πόλης Λεμεσού – πεζόδρομος και πλατεία σε άμεση γειτνίαση.

διαδρομές κυκλοφορίας και μετακίνησης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτό είναι το σημείο που διαφοροποιεί την πλατεία από τον πεζόδρομο. Η πλατεία, ως χώρος στάσης για κοινωνικές επαφές και ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων και ο πεζόδρομος, ως χώρος κίνησης και διαδρομής περιπάτου. Ουσιαστικά όμως, η ύπαρξη του ενός γεννά την ανάγκη ύπαρξης και του άλλου, όταν αναφερόμαστε σε κεντροβαρικά σημεία ενός οικισμού.

Αυτό δε σημαίνει ότι ο σχεδιασμός της πλατείας πρέπει να είναι κατευθυνόμενος, δηλαδή να δημιουργήσει μία πλατεία στατική, άκαμπτη, με σαφείς χώρους που θα καθορίζουν τα σημεία όπου θα πραγματοποιούνται οι κοινωνικές επαφές από αυτά που θα αναπτύσσονται πολιτιστικά δρώμενα. Ο πολιτισμός εμπεριέχει έννοιες όπως *κίνηση* και *δράση*. Μέσα στην πλατεία συνεπώς, οφείλεται να εννοούνται ή να υπονοούνται αυτές οι έννοιες. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί με τις μορφές, τα σχήματα, τα χρώματα, αλλά και με την «κίνηση» των στατικών στοιχείων της πλατείας.

Στην πλατεία του Μετσόβου κάθε χρόνο πραγματοποιούνται χορευτικές εκδηλώσεις πολιτιστικού περιεχομένου. Επί της πλατείας λοιπόν, υπάρχει μία έντονη ρυθμική κίνηση, που παρασέρνει πολλούς επισκέπτες να ζήσουν αυτή την εμπειρία. Αυτή η ρυθμική κίνηση εκφράζεται και στην νέα μορφή της πλατείας, όπως προκύπτει από την πρόταση ανάπλασης. Εφόσον ο χορός πραγματοποιείται στην επίπεδη επιφάνειά της, μέσα από τον σχεδιασμό γίνεται μία προσπάθεια αυτή κίνηση και ο ρυθμός να αποτυπωθούν πάνω σε αυτή την επιφάνεια.

Η δημιουργία ενός κανάβου, μέσα από τον οποίο θα αποδοθεί το στοιχείο της κίνησης και του ρυθμού, αναζητείται στην εύρεση γεωμετρικών σχημάτων που μπορούν οπτικά να προσδώσουν την ψευδαίσθηση της κίνησης και να παρακινήσουν τους χορευτές και τους επισκέπτες δίνοντας τους περισσότερη ενέργεια. Πρέπει όμως, προηγουμένως να καθοριστεί το περίγραμμα της πλατείας. Το σαφές όριο δηλαδή, μεταξύ πλατείας- δημόσιου δρόμου, πλατείας- πεζόδρομου και πλατείας- λόφου. Το όριο αυτό θα είναι αφενός «αυστηρό», αφετέρου θα επιτρέπει την ασφαλή και άνετη διέλευση των πεζών από τον έναν χώρο στον άλλο.

Η υφιστάμενη κατάσταση της κεντρικής πλατείας του Μετσόβου, δεν επιτρέπει την παρακολούθηση των χορευτικών εκδηλώσεων σε όλους τους επισκέπτες, λόγω των περιορισμένων θέσεων. Επίσης, η άμεση γειτνίαση του λόφου με την πλατεία μέσω των πρανών του, γεννά την ιδέα της αμφιθεατρικής οργάνωσης αυτού του ορίου. Με τον τρόπο αυτό εξομαλύνεται η κλίση των πρανών και δημιουργείται ένα σαφέστερο,

αλλά και χρήσιμο - λειτουργικό ορίο πλατείας – λόφου. Επειδή όμως, δεν σχεδιάζεται κάποιο υπαίθριο θέατρο αλλά αναπλάθεται μία κεντρική πλατεία ενός παραδοσιακού οικισμού επιχειρήθηκε η επέμβαση επί των πρανών για τη δημιουργία των κερκίδων, να ακολουθεί τη λογική της ήπιας επέμβασης. Με αυτή τη λογική, εξομαλύνθηκε ήπια το πρανές και ταυτόχρονα σχεδιάστηκαν οι κερκίδες ακολουθούμενες τις υψομετρικές καμπύλες του λόφου.

Στον σχεδιασμό, μελετώντας τη φύση του χώρου, την υφιστάμενη κατάσταση, τα χαρακτηριστικά του, τα περιβάλλοντα στοιχεία του, την ιστορία του και τις χρήσεις του, μπορούμε να οδηγηθούμε στη σταδιακή αναδιαμόρφωσή του. Ο σχεδιασμός οφείλει να γίνεται παράλληλα για όλους τους υπό μελέτη χώρους, καθώς έχουν άμεση γειννίαση και ασαφή όρια, τα οποία θα πρέπει να καθοριστούν σταδιακά, ώστε ο ένας χώρος να μην αποκλείει τον άλλο.

Συνεπώς, η δημιουργία των κερκίδων επί των πρανών του λόφου σε συνδυασμό με τον κύκλο του χορού, γέννησε με τη σειρά της την ιδέα μιας πλατείας κυκλικής. Η ιδέα της κυκλικής πλατείας, συμβάλλει στην δημιουργία ενός ορίου, καθαρού γεωμετρικού σχήματος - ο κύκλος λειτουργούσε ανέκαθεν ως σαφές διαχωριστικό όριο. Ο κύκλος πάντα περιλαμβάνει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα περιλαμβάνει τις δράσεις αναψυχής, τις πολιτιστικές δράσεις, την ευχάριστη ανάπαυση. Και επιπλέον, λόγω του σχήματός του προσφέρει καλύτερο οπτικό πεδίο στους θεατές.

Υφιστάμενη κατάσταση πλατείας και περιβάλλοντος χώρου

Πρόταση ανασχεδιασμού πλατείας - λόφου - πεζόδρομου

Πρόταση: Δημιουργία κερκίδων στο πρानές του λόφου και στο περίγραμμα της πλατείας

Οι παραδοσιακοί χοροί αναπτύσσονται κυκλικά – χορευτικές εκδηλώσεις στα Τρίκαλα

Μέσα από αυτό το γεωμετρικό σχήμα, προέκυψε και ο κανάβος της πλακόστρωσης. Ένας κανάβος κυκλικός, επαναλαμβανόμενος με σταθερή αύξηση της ακτίνας- διπλάσιας της προηγούμενης μικρότερης, έχοντας το ίδιο κέντρο. Σε αυτό το σημείο έπρεπε πλέον να καθοριστεί το κέντρο. Προεκτείνοντας τον άξονα της κεντρικής εισόδου του λόφου και τον άξονα του πεζόδρομου (όπως περιγράφεται αναλυτικά παρακάτω), βάσει του οποίου σηματοδοτείται η αλλαγή της πλακόστρωσής του, δημιουργείται επί της πλατείας το σημείο τομής αυτών των δύο βασικών αξόνων. Το σημείο τομής αποτελεί και το κέντρο της κυκλικής πλατείας και κατά συνέπεια του κυκλικού κανάβου της πλακόστρωσής της.

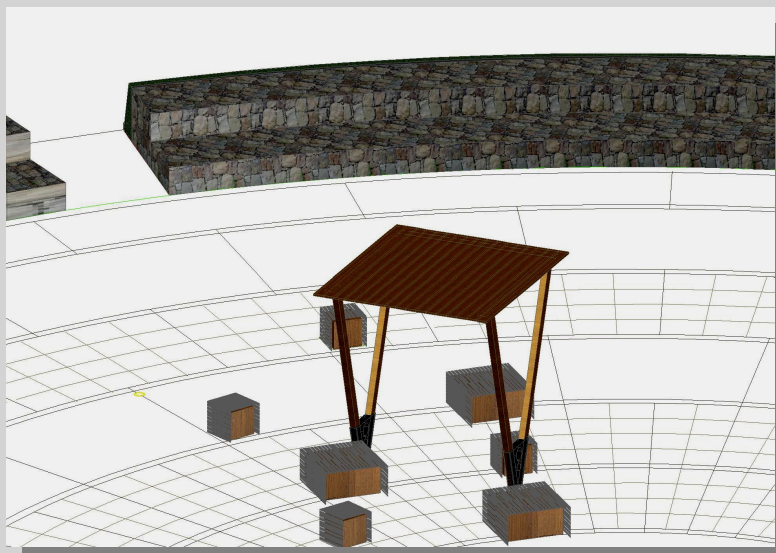
Επάλληλοι κύκλοι γεννιούνται από το ίδιο κέντρο και επεκτείνονται μέχρι τα όρια της πλατείας, διαμορφώνοντας την πλακόστρωση. Κυβόλιθοι αλλά και πλάκες (ψηφίδες) εναλλάσσονται στον κανάβο της πλακόστρωσης, ενισχύοντας το «παιχνίδι» του κύκλου, παρασέρνοντας τον επισκέπτη σε ένα χορό αφύπνισης των αισθήσεων. Το κέντρο της κυκλικής πλατείας σηματοδοτείται με τη δημιουργία ενός ομόκεντρου κυκλικού σιντριβανιού, μέσα στο οποίο θα στέκει ως κάτι ιερό, η παραδοσιακή λιθόκτιστη βρύση με το τρεχούμενο νερό. Το στοιχείο αυτό, όπου συναντάμε σε κάθε παραδοσιακό οικισμό, δηλαδή η παραδοσιακή κρήνη, δηλώνει την ζωτικότητα του χώρου της πλατείας, προσκαλεί τον επισκέπτη και ταυτόχρονα συμβάλλει στην εναρμόνιση του ανασχεδιασμένου χώρου στο ευρύτερο φυσικό περιβάλλον του Μετσόβου.

Τα όρια πλατείας – δρόμου καθώς και πλατείας – πεζόδρομου, προέκυψαν από την γεωμετρία της ανασχεδιασμένης πλατείας αλλά και από τις νέες κερκίδες που δημιουργήθηκαν επί αυτής. Οι κερκίδες αντικαθιστούν τα πολυάριθμα παγκάκια και προσδίδουν μία νέα δυναμική στο χώρο, καθότι περιγράφουν σαφέστατα το περίγραμμα της πλατείας διαμέσου της θέσης τους στο χώρο, του ενιαίου υλικού κατασκευής τους και των μικρών κενών διαστημάτων που επιτρέπουν την επικοινωνία της πλατείας με τον περιβάλλοντα δημόσιο χώρο.

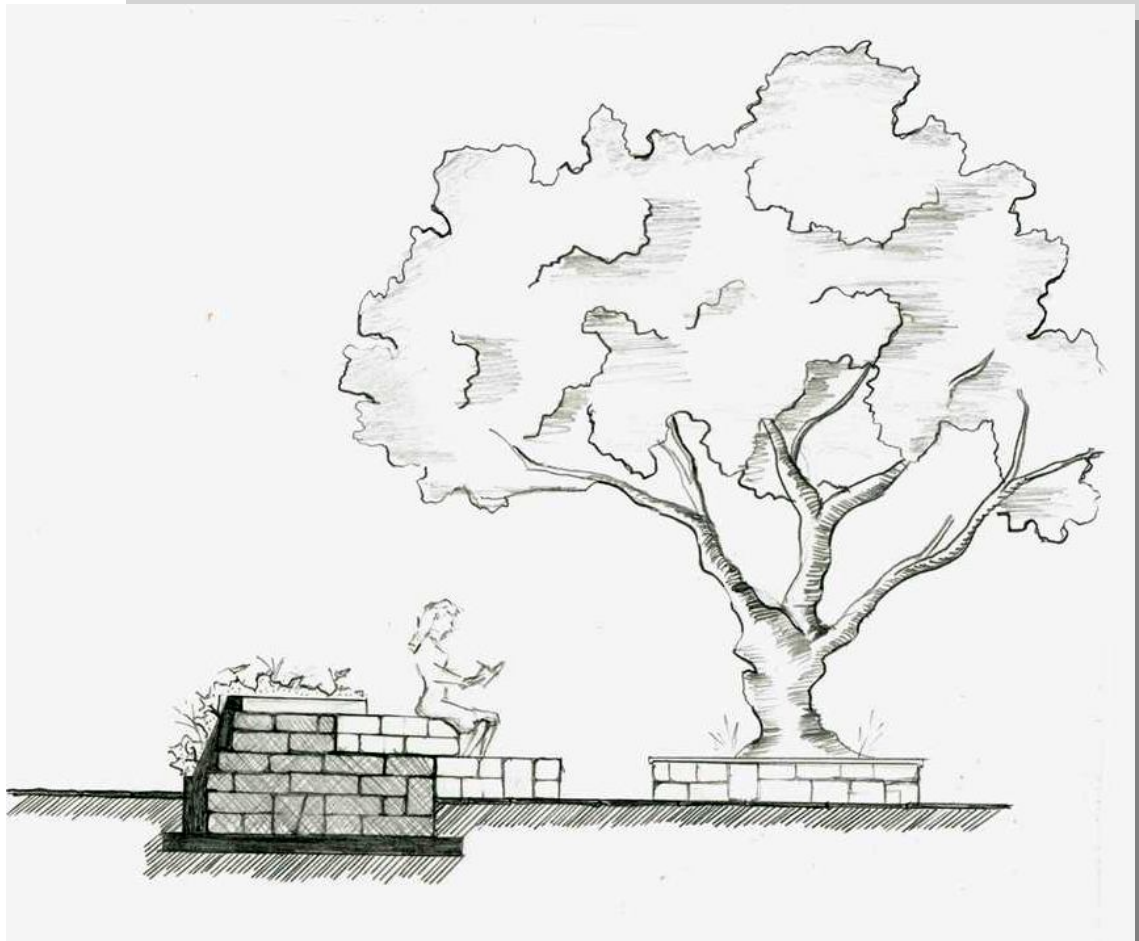
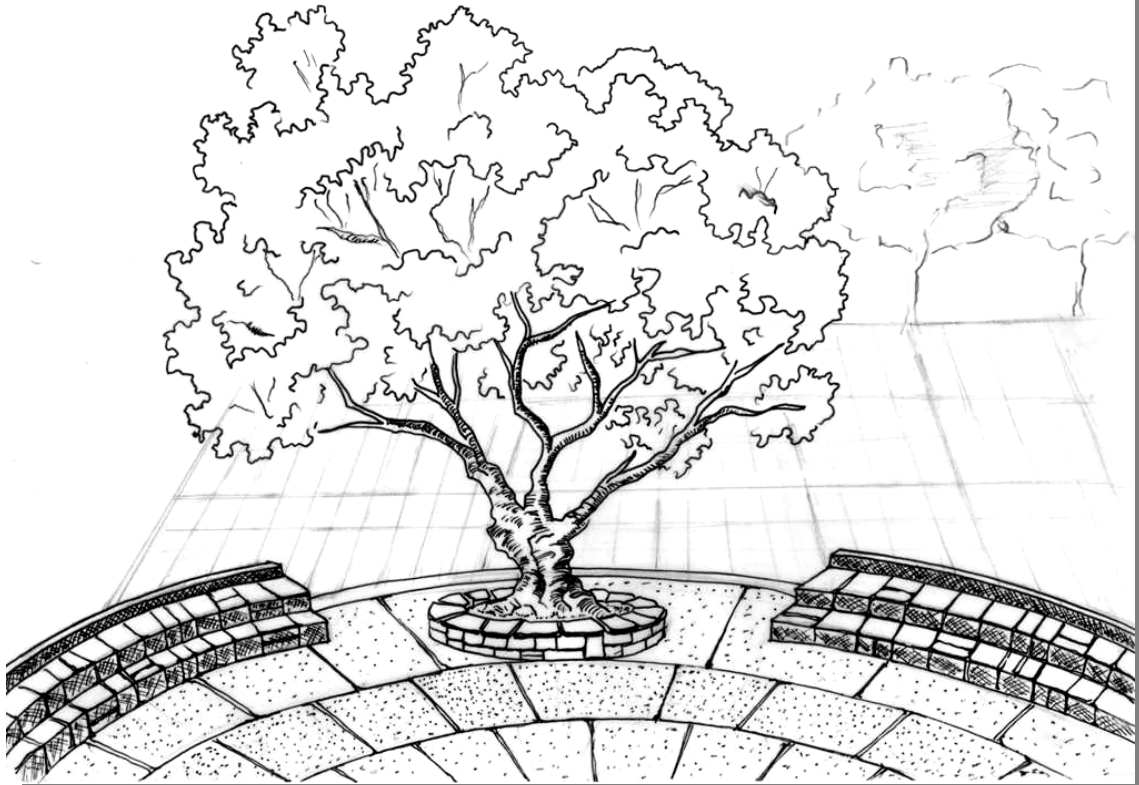
Στην πλατεία υφίστανται επιπλέον, δύο βασικοί άξονες κίνησης. Ο άξονας «είσοδος στην πλατεία – βρύση – είσοδος στον λόφο» αλλά και ο άξονας που συνδέει τον δρόμο με την πλατεία και τον πεζόδρομο, ο οποίος διέρχεται επίσης από το κέντρο – βρύση. Μέσα σε μία γενικότερη ανάγκη να δοθεί έμφαση στον ουσιαστικό ρόλο της πλατείας, δηλαδή αυτόν της ανάπτυξης κοινωνικών επαφών, προτείνεται η δημιουργία στοιχείων ανάπαυσης και η δυνατότητα μετακίνησης τους στο χώρο από τους ίδιους

τους επισκέπτες. Παγκάκια και στέγαστρα ξύλινης κατασκευής τοποθετούνται επί του δεύτερου άξονα, δίνοντάς του έμφαση, ενώ λόγω της ελαφριάς κατασκευής τους θα μπορούν να αλλάζουν θέση στον χώρο της πλατείας, ανάλογα με τις ανάγκες των επισκεπτών ή και των κατοίκων του οικισμού γενικότερα.

Ο πλάτανος, ως βασικό στοιχείο της πλατείας του Μετσόβου, αλλά και γενικότερα ενός παραδοσιακού οικισμού, βρίσκεται στο σημείο τομής των δύο χώρων – πλατείας και πεζόδρομου- ενοποιώντας κατά κάποιο τρόπο αυτές τις δύο χρήσεις και ταυτόχρονα «αγκαλιάζεται» από ένα, κυκλικού σχήματος, ξύλινο παγκάκι στα πλαίσια ανάδειξης αλλά και ανάγκης για την προστασία του.

*Πρόταση ανάπλασης : παγκάκια ξύλινα με μεταλλικό πλέγμα
και ξύλινο στέγαστρο*

Πρόταση ανόπλωσης: περιμετρικό τοιχάκι στον πλάτανο και τομή κερκίδων επί της πλατείας

3.5.3. Πεζόδρομος

3.5.3.1. Υφιστάμενη κατάσταση

Καταρχήν, έπρεπε να καθοριστεί το τμήμα του περιβάλλοντα χώρου της πλατείας που πρόκειται να πεζοδρομηθεί. Περιμετρικά της πλατείας και του λόφου «Φρούριο» υφίστανται δρόμοι κυκλοφορίας οχημάτων αλλά και στάθμευσης υπεραστικών λεωφορείων. Ο δρόμος στο βόρειο τμήμα της πλατείας και του λόφου φέρει τα εξής χαρακτηριστικά: οπτικές φυγές, μεγάλο πλάτος και μήκος, και αν πεζοδρομηθεί δεν θα εμποδίζει την ασφαλή και άνετη κυκλοφορία των οχημάτων. Επιπλέον, καθότι δεν φιλοξενεί στις παρειές του καταστήματα, αλλά και ούτε πρόκειται, επειδή δεν υπάρχουν κτιριακοί όγκοι επί αυτών των σημείων, η δημιουργία του δεν θα αποτελέσει το μήλον της έριδος για τους επιχειρηματίες της περιοχής. Ακόμη, βρίσκεται τόσο κοντά στην πλατεία και τον λόφο, όπου οι λειτουργίες και των τριών αυτών χώρων θα μπορούσαν να συσχετιστούν άμεσα. Δηλαδή μέσα από ενιαίες διαδρομές θα δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να εισέρχεται άμεσα σε όλους αυτούς τους χώρους. Συνεπώς επιλέχθηκε ως το βέλτιστο σημείο προς πεζοδρόμηση.

Τα χαρακτηριστικά αυτού του δρόμου γίνονται εμφανή με μια προσεκτική ματιά κατά την διάβαση του. Παρατηρείται λοιπόν, ότι το μόνο στοιχείο που συνδέει αυτό τον δρόμο με το λόφο, είναι μία σκάλα επί του πρανούς του λόφου

Υφιστάμενη κατάσταση: Ο δρόμος που γειπνιάζει με την πλατεία και τον λόφο και προτείνεται να πεζοδρομηθεί – Η κλίμακα που συνδέει τον δρόμο με τον λόφο.

«Φρούριο». Μία κλίμακα, η οποία οδηγεί τον επισκέπτη απευθείας στον δρόμο, γεγονός αρκετά επικίνδυνο. Επιπροσθέτως, με τον τρόπο αυτό τα όρια μεταξύ λόφου και δρόμου, τα οποία είναι εμφανή- το πρανές και το περιμετρικό τοιχάκι ύψους 80 εκ. που συγκρατεί μέρος των χωμάτων- διακόπτονται στιγμιαία αλλά και απότομα, διαμέσου αυτής της κλίμακας. Είναι σαφής η προσπάθεια για σύνδεση του λόφου με το δρόμο. Μέσω αυτής της κλίμακας, υπονοείται το «κάλεσμα» του λόφου προς τον διαβάτη. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθεί και η διαφορετικότητα των λειτουργιών του δρόμου σε σύγκριση με τις λειτουργίες του λόφου.

Ως αυτοκινητόδρομος, είναι επιστρωμένος με ασφαλτο, ένα υλικό που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το γρασίδι που καλύπτει ολοκληρωτικά το λόφο. Συνήθως, στους δρόμους συναντάμε και πεζοδρόμια που συμβάλλουν στην ασφαλή διάβασή τους από τους πεζούς. Στην συγκεκριμένη περίπτωση όμως, δεν υφίσταται κάτι τέτοιο. Στις παρειές του υπάρχουν πλατώματα με γρασίδι, τα οποία όμως δεν προσφέρονται για επίσκεψη ή ανάπαυση εξαιτίας της έλλειψης υπαίθριων καθισμάτων και σκίασης. Είναι «νεκρά» σημεία σε έναν δρόμο γεμάτο κίνηση. Επίσης, αυτοί οι δύο χώροι πρασίνου διαχωρίζονται μεταξύ τους από αυτόν το δρόμο. Η σύνδεσή τους θα τα καθιστούσε πιθανόν επισκέψιμα.

Η έλλειψη ασφάλειας και το άσχημο θέαμα των σταθμευμένων οχημάτων δεν ελκύουν τον πεζό να περπατήσει ανενόχλητος στον δρόμο. Ο δρόμος αυτός, με τη σημερινή του χρήση και μορφή, αναιρεί κάθε πιθανή ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής. Οι κάτοικοι του Μετσόβου, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε, εξέφρασαν την επιθυμία *«οι δρόμοι να μετατραπούν σε πετρόχιστα καλντερίμια με λουλούδια, διάχυτη μουσική και καταστήματα με ποιοτικά προϊόντα σε όλη την πορεία»* (Βάιος Κώτσιος).

3.5.3.2. Ανάγκη πεζοδρόμησης

Η προσδοκία των κατοίκων του Μετσόβου να γίνουν οι δρόμοι καλντερίμια γεννήθηκε σταδιακά, όταν το αυτοκίνητο άρχισε να καταλαμβάνει ζωτικό χώρο από

τον οικισμό του Μετσόβου. Το Μέτσοβο είναι ένας παραδοσιακός, σε μεγάλο βαθμό, οικισμός με πολλά στενά και λιθόκτιστα καλντερίμια. Οι κάτοικοι του Μετσόβου συνήθιζαν να περπατούν ξένοιαστα στους δρόμους του χωριού τους, να σταματούν για να μιλήσουν, να συζητήσουν, να κάνουν τις αγορές τους. Ντυμένοι, με τον παραδοσιακό τους ρουχισμό, ξεπρόβαλαν από τα πετρόκτιστα σπίτια τους και ξεχύνονταν στους δρόμους για να ζήσουν την καθημερινότητά τους.

Η δημιουργία του πεζόδρομου, που προτείνεται σε αυτή την μελέτη, στοχεύει να καλύψει τις συγκεκριμένες ανάγκες αλλά και να αναβαθμίσει αισθητικά το τοπίο. Μέσα από την μετατροπή του συγκεκριμένου δρόμου σε πεζόδρομο θα έχει την ευκαιρία ο επισκέπτης να κάνει έναν ευχάριστο περίπατο σε έναν χώρο που θα διατίθεται αποκλειστικά γι' αυτόν. Κατερχόμενος από τα καλντερίμια του οικισμού και από τους εμπορικούς δρόμους, θα έχει τη δυνατότητα να περπατήσει ξένοιαστα, σε έναν χώρο ο οποίος θα προσφέρεται για περίπατο, ανάπαυση και ενασχόληση με ευχάριστες δραστηριότητες. Ο πεζόδρομος θα συμπληρώνει την πλατεία προσφέροντας εναλλακτικές χρήσεις, οι οποίες θα κινούν την περιέργεια του επισκέπτη. Και διαμέσου

της άμεσης και ομαλής σύνδεσης του πεζόδρομου με την πλατεία θα μπορεί ο πεζός να εναλλάσσεται από τον έναν χώρο στον άλλο, διευρύνοντας το φάσμα των δραστηριοτήτων του.

Μέσα στους βασικούς λόγους που συνθέτουν την ανάγκη δημιουργίας αυτού του πεζόδρομου συγκαταλέγεται και η ομαλή σύνδεση του συνεδριακού κέντρου «Διάσελο» με τη πλατεία και τον υπόλοιπο οικισμό. Στο συγκεκριμένο συνεδριακό κέντρο πραγματοποιούνται ετησίως αρκετές ημερίδες και συνέδρια. Το «Διάσελο» συγκαταλέγεται στους πολιτιστικούς χώρους του Μετσόβου και η χωροθέτησή του κρίνεται ότι πρέπει να αναδειχθεί.

*Πρόταση ανάπλασης – κινήσεις του επισκέπτη στον πεζόδρομο και στον περιβάλλοντα χώρο.
Η*

θέση του συνεδριακού κέντρου βρίσκεται πίσω από το λόφο, στο ανατολικό τμήμα της πλατείας. Η σύνδεση του κτιρίου με τον πεζόδρομο, μέσω κατάλληλων επεμβάσεων, θα αναβάθμιζε τον χώρο αισθητικά και λειτουργικά. Θα ωθούσε τον επισκέπτη του συνεδριακού κέντρου να κάνει έναν ευχάριστο περίπατο στον πεζόδρομο ενώ παράλληλα θα κέντριζε και το ενδιαφέρον του πεζού να ενημερωθεί για τα δρώμενα

του συνεδριακού κέντρου (επερχόμενα συνέδρια και επιστημονικές διαλέξεις). Η σύνδεση, συνεπώς, του συνεδριακού κέντρου με τον πεζόδρομο, θα αναδείξει τη θέση του και μελλοντικά και την αξία του ως χώρου γνώσης και πολιτισμού.

3.5.3.3. Χρήσεις πεζόδρομου

«Με τον όρο πεζόδρομος εννοούμε την οδό που στο σύνολο, ή σχεδόν στο σύνολο του πλάτους της, χρησιμοποιείται κυρίως για την κίνηση των πεζών. Έτσι, οι πεζόδρομοι αντιδιαστέλλονται από τα πεζοδρόμια, που γενικά είναι στενές λωρίδες κίνησης των πεζών στις παρυφές και κατά μήκος κάποιου δρόμου τροχοφόρων» (Πανουργιάς, Ζαβαντής, 2004).

Στο συγκεκριμένο βιβλίο οι συγγραφείς προσδιορίζουν τους λόγους για τους οποίους δημιουργείται ένας πεζόδρομος. Αναφέρονται στην προστασία των πεζών, στην άνετη και ευχάριστη μετακίνησή τους, στη μείωση της μόλυνσης της ατμόσφαιρας, στην προστασία του ακουστικού περιβάλλοντος και στην αισθητική βελτίωση της περιοχής.

Είναι επιτακτική ανάγκη πριν από τον σχεδιασμό να προσδιοριστεί ο τύπος του πεζόδρομου που θα δημιουργηθεί. Από την παραπάνω ανάλυση σχετικά με την ανάγκη δημιουργίας του πεζόδρομου καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο τύπος του πεζόδρομου θα είναι ο *αμιγής πεζόδρομος*. Οι πεζόδρομοι που εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία αποκλείουν κάθε τροχοφόρο. Αυτός ο τύπος περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες: τον αμιγή πεζόδρομο όπου η διαμόρφωση του δεν επιτρέπει την είσοδο κανενός οχήματος (π.χ. λόγω πλάτους, ύπαρξης εμποδίων ή δέντρων στις εισόδους, σκαλοπατιών, κ.λπ.) και τον τύπο του αμιγής πεζόδρομου όπου δεν επιτρέπεται η είσοδος κανενός οχήματος πλην των οχημάτων έκτακτης ανάγκης (π.χ. των ασθενοφόρων, των πυροσβεστικών οχημάτων, κ.λπ.).

Στην συγκεκριμένη περίπτωση ο δρόμος θα μετατραπεί σε αμιγή πεζόδρομο δεύτερου τύπου, όπου δηλαδή θα επιτρέπεται η είσοδος μόνο σε οχήματα έκτακτης ανάγκης. Προκειμένου να επιτευχθεί η προστασία του πεζόδρομου από τα οχήματα, αλλά παράλληλα να είναι δυνατή η είσοδος σε οχήματα έκτακτης ανάγκης, σχεδιάζονται φράγματα χαμηλού πρασίνου στα σημεία εισόδου –εξόδου από τον πεζόδρομο. Με αυτό τον τρόπο θα αποτραπεί η παράνομη είσοδος των λοιπών οχημάτων και η καταπάτηση του πρασίνου.

3.5.3.4. Χωροθέτηση του εξοπλισμού στον πεζόδρομο

Ο εξοπλισμός του πεζόδρομου περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν το περίγραμμά του, τις χρήσεις του και τον αναβαθμίζουν αισθητικά. Μπορεί να είναι δέντρα, επιφάνειες πρασίνου, θάμνοι, καθίσματα, στέγαστρα, συντριβάνια, εξοπλισμός παιδότοπου, στηθαία. Όλα αυτά τα στοιχεία θα προσδώσουν στον πεζόδρομο τον χαρακτήρα του και θα τον μετατρέψουν σε μια ευχάριστη διαδρομή περιπάτου. Όμως, δεν είναι αρκετή μόνο η επιλογή των στοιχείων του εξοπλισμού. Το βασικότερο κομμάτι κατά τη σύνθεση ενός αμιγούς πεζόδρομου είναι η ορθή χωροθέτηση αυτών των στοιχείων.

Η σημαντικότερη παράμετρος που λήφθηκε υπόψη κατά την χωροθέτηση του εξοπλισμού στον πεζόδρομο είναι ο άνθρωπος. Άλλωστε γι' αυτόν σχεδιάζεται ο πεζόδρομος και αναπλάθεται η πλατεία. Ο άνθρωπος έχει την τάση να κινείται ελεύθερα και όχι μηχανικά. Ο πεζόδρομος, μεταξύ άλλων, σχεδιάστηκε για να του προσφέρει αυτήν την ελευθερία. Συνεπώς, ο χώρος επί τον οποίο θα κινείται και είναι χώρος ο οποίος αποδίδεται στον πεζό, θα πρέπει να έχει τις λιγότερες ασυνέχειες. Έτσι, πριν την τοποθέτηση του εξοπλισμού, αλλά και την επιλογή του εξοπλισμού, οφείλεται να καθοριστεί η κύρια διαδρομή περιπάτου επί τον πεζόδρομο.

Πρόταση ανάπλασης : άξονας οργάνωσης του πεζόδρομου – κεντρικός άξονας κίνησης των πεζών.

Ως κύρια διαδρομή περιπάτου καθορίστηκε ο άξονας όπου πραγματοποιούνταν και η κίνηση των τροχοφόρων. Ο άξονας αυτός είναι ο κεντρικός άξονας του πεζόδρομου. Επιλέγοντας ως κύρια ροή ελεύθερης κυκλοφορίας των πεζών τον κεντρικό επιμήκη άξονα του πεζόδρομου δίνεται έμφαση στον βασικό λόγο

δημιουργίας αυτού του πεζόδρομου. Στην ελεύθερη κίνηση και στον ευχάριστο περίπατο του πεζού. Έτσι, η πιο σημαντική χρήση του πεζόδρομου τοποθετείται κεντρικά. Συνεπώς, ο εξοπλισμός τοποθετείται εκατέρωθεν του κεντρικού άξονα κίνησης των πεζών.

3.5.3.5. Επιλογή του εξοπλισμού

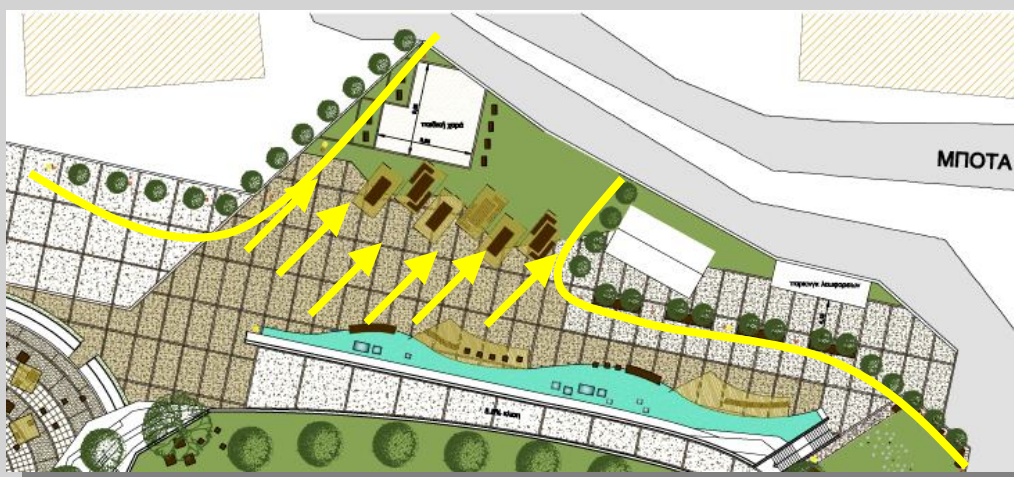
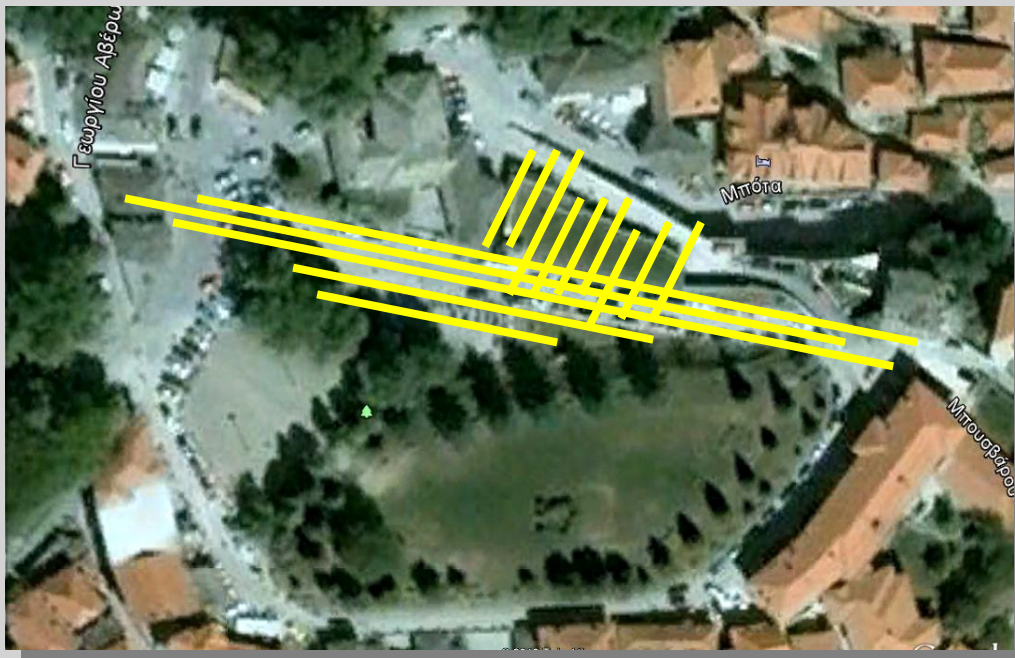
Η επιλογή των στοιχείων που αποτελούν τον εξοπλισμό του πεζόδρομου έγινε βάσει του χαρακτήρα που θέλουμε να προσδώσουμε στον πεζόδρομο και βάσει του περιβάλλοντα χώρου, δηλαδή του παραδοσιακού οικισμού στον οποίο πρόκειται να ενταχθεί. Συνεπώς, τα στοιχεία του πεζόδρομου θα πρέπει να είναι επιλεγμένα με τέτοιο τρόπο που να μην αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία του παραδοσιακού οικισμού. Το πράσινο στοιχείο, το υγρό στοιχείο, τα καθίσματα, όλα οφείλουν να εναρμονιστούν με το φυσικό αλλά και δομημένο περιβάλλον της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, το πράσινο στοιχείο, όπως τα δέντρα, θα πρέπει να μην είναι πολύ ψηλά, αλλά και η αναμενόμενη ανάπτυξή τους να μην υπερβαίνει κάποια όρια. Παράλληλα, τοποθετούνται σε σημεία όπου δεν εμποδίζουν τη θέα, ούτε δημιουργούν ασυνέχειες στις οπτικές φυγές. Λειτουργούν ως στοιχεία σκιασμού, δημιουργούν περιγράμματα και όρια, αναβαθμίζουν αισθητικά το τοπίο, συμβάλλουν στη σύνθεση ενός πιο πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και γενικά συμβάλλουν στην δημιουργία μιας καλύτερης ποιότητας ζωής.

Παραδοσιακά κτίρια στο Μέτσοβο

3.5.3.6. Χώρος πρασίνου στον πεζόδρομο

Στο βόρειο τμήμα του πεζόδρομου το περίγραμμα αλλάζει και ακολουθεί το ήδη υπάρχον, αυτό που εμπεριέχει το τριγωνικού σχήματος χώρο πρασίνου. Ο πεζόδρομος και αυτό το κομμάτι πρασίνου ενοποιούνται. Η ενοποίηση επιτυγχάνεται επεκτείνοντας την πλακόστρωση προς τον χώρο πρασίνου, αφήνοντας τις πλάκες να «σβήσουν» ομαλά εισερχόμενες στο χώρο του γρασιδιού. Καθότι το τμήμα του πρασίνου και μέρος του πεζόδρομου γειτνιάζει άμεσα με το κτίριο, το οποίο στεγάσει επιχείρηση πώλησης τυροκομικών προϊόντων και επιχείρηση πώλησης παραδοσιακών αναμνηστικών ειδών, αλλά και καφετέρια, επιχειρείται μέσα από τον σχεδιασμό να οριοθετηθεί η άμεση γειτνίαση τους.

*Επιλογή του δρόμου που προτείνεται για πεζοδρόμηση και του χώρου
πρασίνου που θα αξιοποιηθεί*

Αυτό επιχειρείται για τους εξής λόγους: πρέπει να υπάρχουν σαφή όρια μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου χώρου, για τον περιορισμό των οχλήσεων από το ιδιωτικό προς τον δημόσιο χώρο και εναλλάξ αλλά και για να μην επεκταθούν οι χρήσεις του ενός στον χώρο του άλλου. Παράλληλα, με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται και πιθανές παρεξηγήσεις μεταξύ των ιδιοκτητών των καταστημάτων, οι οποίοι σε περίπτωση μη σαφούς διαχωρισμού του προαναφερθέντος κτιρίου με τον πεζόδρομο, θα διαμαρτύρονταν για τα οφέλη της άμεσης γειτνιάσεως των καταστημάτων και του πεζόδρομου.

Ο διαχωρισμός του ιδιωτικού από τον δημόσιο χώρο γίνεται με δεντροστοιχίες, οι οποίες θα προσφέρουν ηχοαπορροφητικότητα, για τον περιορισμό των οχλήσεων. Παράλληλα, η ασυνέχεια του ορίου λόγω των κενών που αφήνει, επιτρέπει, χωρίς να απαγορεύει ή να προσελκύει, την ασφαλή διέλευση και κίνηση των πεζών από τον ιδιωτικό στον δημόσιο χώρο.

3.5.3.7. Δημιουργία επικλινούς διαδρόμου

Στη μελέτη αυτή, η πλατεία, ο πεζόδρομος και ο λόφος, θα αντιμετωπιστούν ως ανεξάρτητοι αλλά και αλληλοσυμπληρούμενοι δημόσιοι χώροι. Για τον λόγο αυτό, μέσα από τον σχεδιασμό ανάπλασης της πλατείας, γεννάται η ανάγκη διαμόρφωσης και ανάπλασης των χώρων που την περιβάλλουν. Έγινε η προσπάθεια, η σύνδεση του πεζόδρομου με τον ιστορικό λόφο να πραγματοποιηθεί με έναν τρόπο ομαλό αλλά και έμμεσο, προκειμένου να μην βεβηλώνεται η ιερότητα του λόφου. Ταυτόχρονα, με στόχο την δυνατότητα επίσκεψης του λόφου από άτομα κάθε ηλικίας αλλά και από άτομα με αναπηρία (είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι άνθρωποι με κινητικά προβλήματα, οι οποίοι έχουν την ίδια ή και μεγαλύτερη αγάπη για τη ζωή, κατά τον σχεδιασμό) δημιουργείται ένας διάδρομος με κλίση (5,5%), ο οποίος θα συνδέει τον πεζόδρομο με τον λόφο.

Ο συγκεκριμένος διάδρομος θα βρίσκεται εκατέρωθεν του κεντρικού άξονα κίνησης του πεζόδρομου, έχοντας τον άξονά του παράλληλο προς τον βασικό άξονα του πεζόδρομου και το κατώτερο σημείο του, δηλαδή το σημείο εισόδου του, στραμμένο προς την είσοδο του πεζόδρομου. Επίσης, ο άξονας του θα ακολουθεί το περίγραμμα του λόφου ενώ ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα εισερχόμενος στον

πεζόδρομο, να εισέλθει αν το επιθυμεί και σε αυτή τη ράμπα και να οδηγηθεί στον λόφο.

3.5.3.8. Τοίχος αντιστήριξης και το στοιχείο του νερού

Για την κατασκευή της ράμπας που θα οδηγεί από τον πεζόδρομο στον λόφο, απαιτούνται τοίχοι αντιστήριξης. Γενικά, το ύψος του λόφου είναι περίπου τέσσερα μέτρα, ορίζοντας ως σημείο με στάθμη μηδέν μέτρα, το δάπεδο του πεζόδρομου. Επομένως, το ύψος των τοίχων αντιστήριξης για την κατασκευή της ράμπας θα πρέπει να ανέρχεται στα πέντε μέτρα.

Η ιστορία του λόφου αναφέρεται σε ένα φρούριο των χρόνων της τουρκοκρατίας που ήταν χτισμένο πάνω στο λόφο. Παρότι κατεδαφίστηκε από τους κατοίκους του Μετσόβου αμέσως μετά την απελευθέρωση του οικισμού από τον τουρκικό ζυγό, κατά την επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Μέτσοβο, στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας, οι κάτοικοι και ο Δήμαρχος του Μετσόβου εξέφρασαν την επιθυμία τους η ανάπλαση της πλατείας να φέρει μνήμες του παρελθόντος και συγκεκριμένα του φρουρίου.

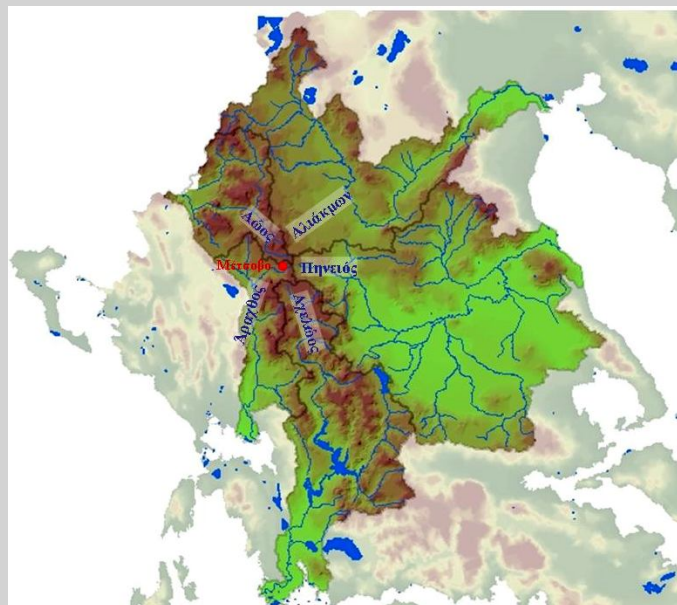
Η αναπαράσταση ενός μνημείου που δεν υφίσταται πλέον αντιδιαστέλλεται με την θεωρία που αναπτύχθηκε παραπάνω και αφορά στην ήπια προσαρμογή των παραδοσιακών οικισμών στην σύγχρονη ζωή και στη διατήρηση της παραδοσιακής φυσιογνωμίας τους. Η αναγέννηση μορφών του παρελθόντος δεν αρμόζει σε έναν οικισμό όπως αυτός έχει πλέον διαμορφωθεί και εξελιχθεί στο πέρασμα των χρόνων.

Μπορούμε όμως, εισάγοντας νέα στοιχεία αρχιτεκτονικής σύνθεσης, να επαναφέρουμε μνήμες από το παρελθόν, προσαρμόζοντας αυτές τις μνημειακές μορφές στη σύγχρονη πραγματικότητα. Για παράδειγμα, ο τοίχος αυτός αντιστήριξης της ράμπας, γεννήθηκε από μια σύγχρονη ανάγκη. Την επισκεψιμότητα του λόφου «Φρούριο» και την ομαλή πρόσβαση όλων των επισκεπτών σε αυτό. Παράλληλα, χρησιμοποιώντας πέτρα από την περιοχή του Μετσόβου, μπορούμε να επενδύσουμε την επιφάνεια του τοίχου. Έτσι, ο ψηλός επιμήκης τοίχος εναρμονίζεται με το παραδοσιακό δομημένο περιβάλλον του οικισμού και ταυτόχρονα γεννά μνήμες του παρελθόντος. Το φρούριο ήταν κτισμένο από ψηλούς ενισχυμένους, λιθόκτιστους τοίχους. Συνεπώς, σχεδιάζοντας έτσι τον τοίχο αντιστήριξης πετυχαίνουμε τρεις βασικούς στόχους: αντιστήριξη, εναρμόνιση με το τοπίο, συνειρμική μεταφορά στο παρελθόν.

Το νερό και το έδαφος είναι οι κυριότερες πηγές άντλησης πόρων και αγαθών. Είναι πηγή ζωής και ευημερίας. Το Μέτσοβο, ένας οικισμός που έχει πολύ βαθιά τις ρίζες του στο παρελθόν, έχει αποδείξει την αντοχή του στο χρόνο και την συνεχή ανάπτυξή του. Αυτή η ευημερία, αιώνες θρέφεται από το στοιχείο του νερού. Είναι γνωστό το Μέτσοβο αλλά και η ευρύτερη περιοχή για τους υδατικούς πόρους της. Ο ποταμός Αώος και ο Μετσοβίτικος, η τεχνητή λίμνη Βάλια Κάλντα αλλά και τα άπειρα μικρά ρυάκια που γεννιούνται από το νερό που βγαίνει μέσα από τις πέτρες του Μετσόβου, συνθέτουν ένα φυσικό τοπίο πλούσιο σε ύδατα, δέντρα και εύφορα εδάφη.

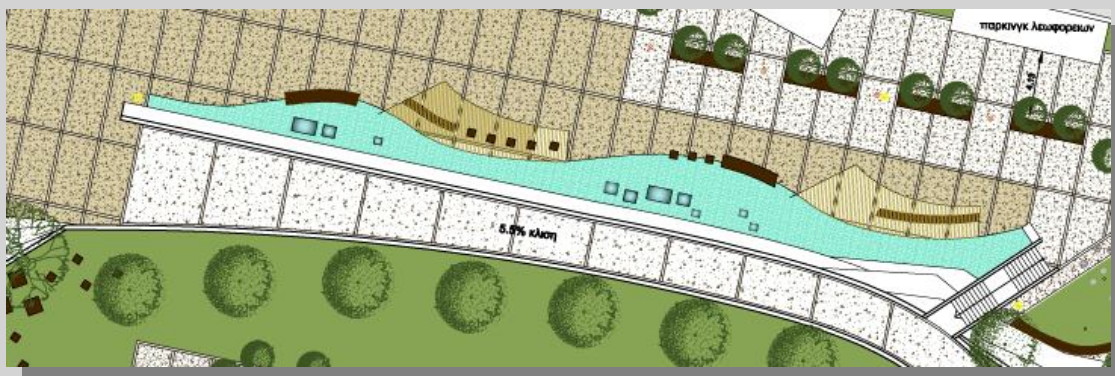
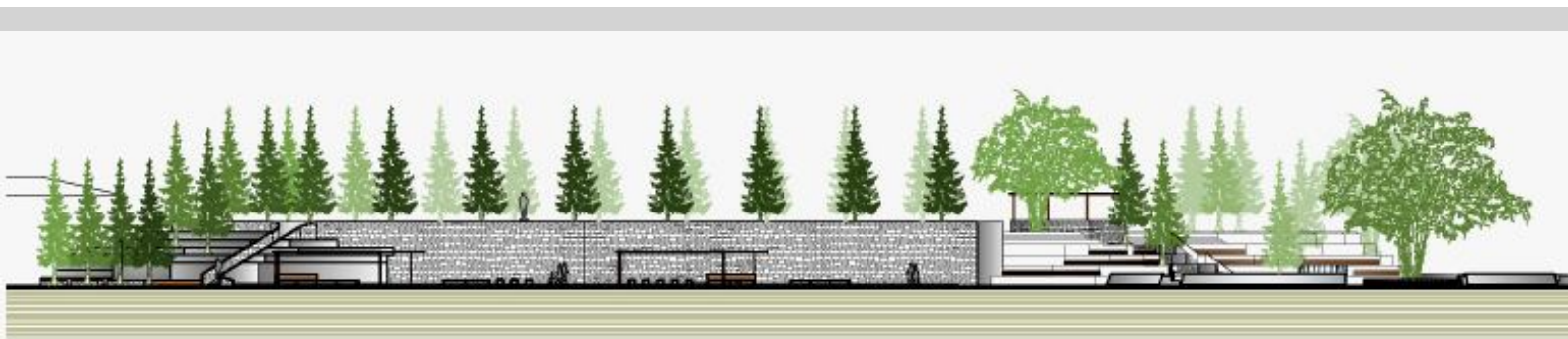
Η πηγή ζωής λοιπόν του Μετσόβου, αλλά και κάθε ζωντανού οικισμού, δεν δύναται αν απουσιάζει από την καρδιά του τόπου, από το κέντρο του οικισμού. Το νερό στο Μέτσοβο, όπως και σε κάθε ορεινό τόπο, εξέρχεται δυναμικά μέσα από τους βράχους, μέσα από τις μεγάλες πέτρες. Στη συγκεκριμένη μελέτη επιχειρείται η αποκάλυψη αυτής της δυναμικής του μέσα από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Νερό τρεχούμενο θα εκλύεται από τον επιβλητικό τοίχο που περιτρέχει τον λόφο και στηρίζει τη ράμπα, μέσα από τους λίθους του τοίχου, και από ύψος πέντε μέτρων θα χύνεται στο έδαφος, σε μια ειδικά διαμορφωμένη επιφάνεια επί του πεζόδρομου.

Η επιφάνεια αυτή θα είναι αρκετά πλατιά και βάθους περίπου πενήντα εκατοστών. Το καμπύλο σχήμα της αντιδιαστέλλεται με το γραμμικό όριο του τοίχου, δημιουργώντας έτσι μία ευχάριστη αντίθεση, η οποία «εξομαλύνει» την αυστηρότητα που εκπέμπει ο στιβαρός τοίχος. Επίσης, το καμπύλο σχήμα της υδάτινης επιφάνειας αναπαράγει συνειρμικά

*Το υδρογραφικό δίκτυο Ηπείρου –
Η τεχνητή λίμνη Αώου, μόλις λίγα χιλιόμετρα από το
Μέτσοβο*

το ανώμαλο έδαφος των ορεινών περιοχών, με τις έντονες κλίσεις και απότομες πλαγιές. Επιπροσθέτως, ο έντονος ήχος του νερού και το ζωηρό περίγραμμα της υδάτινης επιφάνειας θα προσκαλούν τον επισκέπτη σε ένα παιχνίδι με το καθαρό τρεχούμενο νερό, το οποίο θα είναι παράλληλα πόσιμο. Ο επισκέπτης θα μπορεί να δει, να ακούσει, να αγγίξει και να γευτεί το νερό. Καθίσματα, στέγαστρα και παγκάκια σχεδιάστηκαν δίπλα σε αυτή την υδάτινη επιφάνεια, ακολουθώντας το σχήμα της, επιδιώκοντας να δώσουν περισσότερη έμφαση σε αυτό το ζωηρό κάλεσμα και να κάνουν πιο αξιοποιήσιμο αυτό το σημείο αλλά και πιο ευχάριστο τον περίπατο στον πεζόδρομο.

Πρόταση ανάπλασης ο τοίχος αντιστήριξης και η καμπύλη υδάτινη επιφάνεια επί του προτεινόμενου πεζόδρομου (κάποψη και όψη)

3.5.3.9. Παιδική χαρά

Έχοντας σχεδιάσει τα όρια του πεζόδρομου, θα πρέπει να συμπληρωθούν οι χρήσεις του με τον κατάλληλο εξοπλισμό. Το βορινό τμήμα του πεζόδρομου καταλήγει σε χώρο πρασίνου, διαμορφωμένο με γρασιδί. Όπως αναφέρθηκε, στον πεζόδρομο θα

ενταχθούν χρήσεις που αφορούν κυρίως σε ανάπτυξη δραστηριοτήτων, εφόσον έχει καθοριστεί ο άξονας κίνησης των πεζών. Το Μέτσοβο, είναι μία κομόπολη με αρκετά σημαντικό ποσοστό παιδιών και νέων ατόμων. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα σχολεία του Μετσόβου προέκυψε ότι ένα ποσοστό της τάξεως 40% μαθητών Λυκείου δηλώνει πρόθυμο να επιστρέψει στον τόπο του μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του (Ζάχος 2011).

Αυτή η γενιά δίνει ελπίδες για το μέλλον του Μετσόβου, γεγονός που σημαίνει ότι το Μέτσοβο θα συνεχίσει να είναι ένας ζωντανός οικισμός, γεμάτος με ανθρώπους νέους. Το αποτέλεσμα αυτής της έρευνας ενισχύει την ανάγκη ύπαρξης ενός τόπου όπου θα αφιερώνεται στα μικρά παιδιά, τόσο αυτά που κατοικούν, όσο και αυτά που επισκέπτονται το Μέτσοβο. Ο χώρος του πρασίνου που βρίσκεται στον πεζόδρομο ενδείκνυται για την δημιουργία ενός παιδότοπου, μίας παιδικής χαράς. Έτσι τα παιδιά θα έχουν την δυνατότητα να εκτονώνονται παίζοντας ασφαλή σε έναν χώρο ειδικά διαμορφωμένο γι' αυτά.

Ο παιδότοπος, ένας υπαίθριος χώρος 80 τ.μ., θα επιστρωθεί με ειδικό δάπεδο ασφαλείας το οποίο ενδείκνυται για τέτοιες χρήσεις. Επιπλέον, η έκταση του είναι αρκετά ικανοποιητική για τον απαιτούμενο εξοπλισμό (κούνιες κ.λπ.). Εκατέρωθεν του παιδότοπου τοποθετούνται καθίσματα για να μπορούν να αναπαύονται οι γονείς των παιδιών. Ο υφιστάμενος τοίχος που οριοθετεί τον χώρο πρασίνου από τον δρόμο, ο οποίος βρίσκεται τέσσερα μέτρα χαμηλότερα από την στάθμη του

Πρόταση ανάπλασης : παιδική χαρά στο τμήμα πρασίνου επί του πεζόδρομου και παράδειγμα παιδικής χαράς με δάπεδα ασφαλείας

παιδότοπου, υψώνεται ακόμη περισσότερο στο τμήμα του παιδότοπου, εξασφαλίζοντας έναν ασφαλέστερο χώρο για τα παιδιά.

Ο σχεδιασμός και η κατασκευή ενός τέτοιου χώρου, τόσο φιλόξενο για τα παιδιά, όπου το ανέμελο παιχνίδι έχει πλέον αρχίζει να «σβήνει» μέσα στον πανικό των αυτοκινήτων, συμβάλλει στην τόνωση των κοινωνικών επαφών καθώς φέρνει πιο κοντά τους ανθρώπους (γονείς, κηδεμόνες). Επίσης, η ένταξη ενός παιδότοπου σε έναν πεζόδρομο, τον καθιστά περισσότερο επισκέψιμο καθότι δεν υφίσταται ο κίνδυνος από τα αυτοκίνητα ενώ τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να εναλλάσσονται στους διάφορους χώρους του πεζόδρομου. Τα όρια του παιδότοπου από τον κεντρικό άξονα κίνησης των πεζών οφείλουν να υφίστανται δίχως να είναι αυστηρά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την τοποθέτηση σταθερών στοιχείων, όπως παγκάκια, με ικανοποιητική απόσταση μεταξύ τους. Τα παγκάκια τοποθετούνται έτσι ώστε ο επιμήκης άξονάς τους να είναι κάθετος στο όριο γρασιδιού- πλακόστρωσης. Με τον τρόπο αυτό τα κενά ανάμεσα στα παγκάκια είναι μεγαλύτερα, άρα και τα όρια μεταξύ παιδότοπου και κεντρικού άξονα κίνησης είναι ελαστικότερα.

Τα συγκεκριμένα παγκάκια διαφοροποιούνται από τα συνηθισμένα. Είναι πλατιά και επιμήκη, διαστάσεων 1,20X3,00 μ., ώστε να μπορούν περισσότερα από δύο ή τρία άτομα να αναπαυτούν σε αυτά. Σχεδιάστηκαν για να προσελκύουν παρέες και να κάθονται όλοι μαζί σε αυτά. Εναλλάσσονται με τραπέζια ίδιων διαστάσεων, εξωτερικού τύπου, γύρω από τα οποία υπάρχουν μικρότερα καθίσματα για να μπορούν οικογένειες ή παρέες να κάνουν μία στάση και να φάνε κάτι πρόχειρο. Αυτά τα καθίσματα και τα τραπέζια, σε συνδυασμό με τον πλατύ χώρο πρασίνου προσφέρεται και για την πραγματοποίηση

Πρόταση ανάπλασης: παγκάκια λιθόκλιση με ξύλινο τραπέζι και σέγαστρο

πικ νικ. Επιπροσθέτως, η χρήση τους καθιστά αναγκαία την ύπαρξη στεγάστρων, όπου θα προστατεύουν από τον ήλιο ή τη βροχή.

3.5.3.10. Σύνδεση λόφου με συνεδριακό κέντρο

Στο πέρας της υδάτινης επιφάνειας, και εντός του χώρου του πεζόδρομου σχεδιάστηκε μία κλίμακα η οποία θα οδηγεί ομαλά στην ράμπα του λόφου, αλλά και θα είναι μια αμεσότερη αλλά παράλληλα ασφαλής δίοδος προς και από αυτό τον λόφο. Η κλίμακα τοποθετείται αντιδιαμετρικά του σημείου εισόδου στη ράμπα, ώστε ο πεζός να μπορεί ανά πάσα στιγμή να επισκεφτεί το λόφο, ή να κατέλθει από αυτόν.

Πρόταση ανάπλασης: κλίμακες αντιδιαμετρικά τοποθετημένες και εμφανής η σύνδεση της πινακοθήκης και του συνεδριακού κέντρου με τον λόφο, το πεζόδρομο και κατά συνέπεια μεταξύ τους.

Η θέση της κλίμακας επισημαίνει ταυτόχρονα το τέλος του πεζόδρομου θέτοντας νοητικά ένα όριο, και την αρχή του χώρου – εισόδου προς το συνεδριακό

κέντρο και τον αυτοκινητόδρομο. Η διαφοροποίηση της επίστρωσης του πεζόδρομου, από πλακόστρωση σε γρασίδι, στοχεύει σε μια ομαλότερη μετάβαση από τον πεζόδρομο στον αυτοκινητόδρομο. Επιπροσθέτως, η σύνθεση ενός μικρού πάρκου – πράσινου χώρου σε αυτό το σημείο, με δέντρα, γρασίδι και καθίσματα, δίνει ακόμη περισσότερη έμφαση στην ανάγκη για ομαλή εναλλαγή των χρήσεων των δύο δρόμων. Ο χώρος αυτός μπορεί να χρησιμοποιείται και από τους επισκέπτες του συνεδριακού κέντρου, στις ώρες διαλειμμάτων, για ανάπαυση και κοινωνικές επαφές.

Ο συγκεκριμένος χώρος αποτελεί ένα μέρος του «παιχνιδιού» που προσφέρει ο περίπατος στον πεζόδρομο, διαμέσου των εναλλαγών των τοπίων και των λειτουργιών. Η ασυνέχεια του υλικού του οδοστρώματος του αυτοκινητόδρομου, πληρώνεται με πατημένο χώμα και σχιστόπλακες οι οποίες οδηγούν, διαμέσου του μικρού αυτού πάρκου, στον πεζόδρομο. Αυτή η ασυνέχεια και η διαφοροποίηση στο υλικό του οδοστρώματος συμβάλλει στην αμεσότερη σύνδεση του συνεδριακού κέντρου με τον πεζόδρομο.

3.5.3.11. Χώρος στάθμευσης

Η αλλαγή της χρήσης του δρόμου και η μετατροπή του σε αμιγή πεζόδρομο μετατοπίζει και την θέση στάθμευσης των εκδρομικών λεωφορείων. Θα ήταν πρακτικά αδύνατο να αποκλείσουμε πλήρως την στάθμευση αυτών των οχημάτων, καθότι μεταφέρουν καθημερινά επισκέπτες στο Μέτσοβο, οι οποίοι αποβιβάζονται στο κέντρο του οικισμού. Σε μια προσπάθεια να διατηρήσει τον χαρακτήρα του ο αμιγής πεζόδρομος, η στάθμευση των εκδρομικών λεωφορείων σχεδιάζεται να πραγματοποιείται εκτός του κεντρικού άξονα κίνησης των πεζών και κοντά στον αυτοκινητόδρομο.

Τα λεωφορεία θα εξέρχονται από τον αυτοκινητόδρομο στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο στάθμευσης και θα σταθμεύουν εκεί ή θα σταματούν στιγμιαία προκειμένου να αποβιβάζονται ήρεμα οι επιβάτες, δίχως να προκαλείται κώλυμα της κίνησης. Εκεί θα έχουν τη δυνατότητα να σταθμεύουν για αρκετή ώρα τρία λεωφορεία, ενώ προσωρινά θα μπορούν να σταματούν δύο λεωφορεία. Προκειμένου να διατηρηθεί ο χαρακτήρας του πεζόδρομου και να αποτραπεί μελλοντικά η παράνομη στάθμευση εντός αυτού, οριοθετείται ο χώρος στάθμευσης από τον πεζόδρομο με δεντροστοιχίες. Το ύψος των δέντρων θα «επισκιάζει» τη θέα των σταθμευμένων οχημάτων και θα διαχωρίζει τις λειτουργίες και τις χρήσεις γης.

Η κυκλοφοριακή συμφόρηση που παρατηρείται κυρίως κατά τις ώρες αιχμής και η έλλειψη επαρκών χώρων στάθμευσης θα καθιστούσε τη δημιουργία πεζόδρομου στο συγκεκριμένο σημείο αδύνατη. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Μέτσοβο (Παπαδά, 2011) για το κυκλοφοριακό πρόβλημα του Μετσόβου προτάθηκαν ορισμένες λύσεις, η εφαρμογή των οποίων θα καταστήσει την ανάπλαση της πλατείας και του περιβάλλοντος χώρου εφικτή:

- Δημιουργία μεγάλου χώρου στάθμευσης, εκτός του κέντρου του οικισμού, πιθανόν στην παλαιά Εθνική οδό Ιωαννίνων Τρικάλων. Μέχρι να οριστικοποιηθεί αυτό, τα λεωφορεία και τα αυτοκίνητα θα σταθμεύουν στην βόρεια είσοδο του οικισμού, παραπλεύρως του δρόμου.
- Τοπικά λεωφορεία του Δήμου θα μεταφέρουν τον κόσμο ανά τακτά χρονικά διαστήματα από τον χώρο αυτό στάθμευσης στο κέντρο του οικισμού.
- Αποτελεσματική διαχείριση του Δημοτικού χώρου στάθμευσης που βρίσκεται στο κέντρο του Μετσόβου και έχει αρκετά μεγάλη χωρητικότητα θέσεων για επιβατηγά αυτοκίνητα.

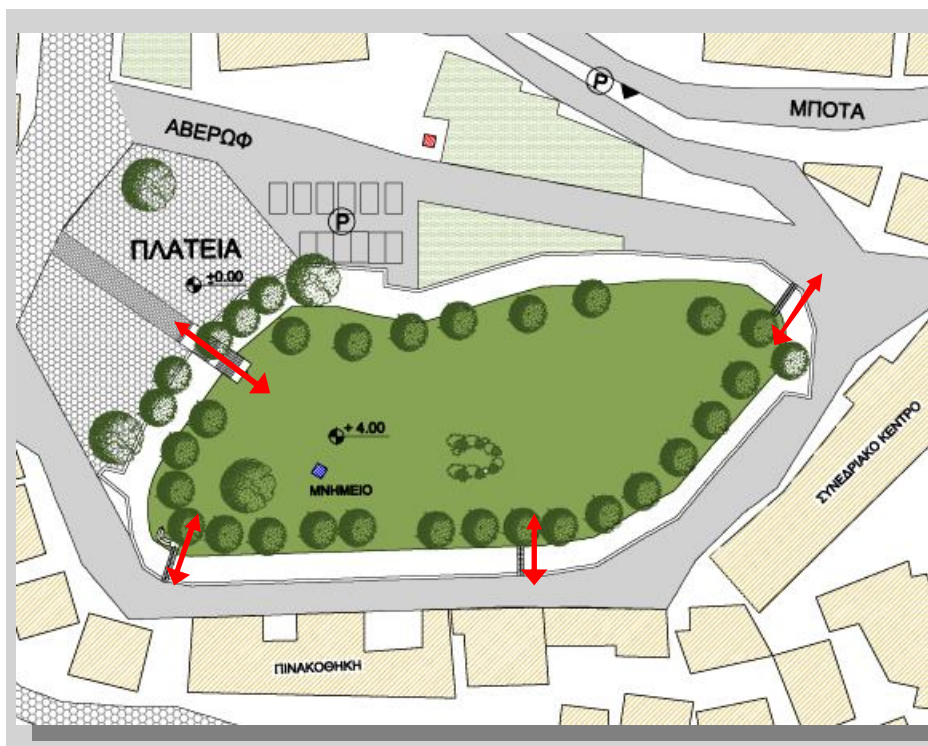
3.5.4. Λόφος «Φρούριο»

3.5.4.1. Υφιστάμενη κατάσταση

Η δυναμική του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού έγκειται στο σαφή διαχωρισμό των λειτουργιών των υπό μελέτη και προς ανάπλαση χώρων αλλά και στην ταυτόχρονη σύνδεση και συσχετίσή τους, ώστε να αποτελούν ένα ενιαίο χωρικό σύστημα και αναπόσπαστο κομμάτι του ευρύτερου χωρικού συνόλου.

Ο λόφος «Φρούριο» σχετίζεται οπτικά σε πρώτη φάση με την πλατεία, τον προς ανάπλαση δρόμο και το υπόλοιπο περιβάλλοντα οικιστικό σύνολο, μέσω ορίων που δημιουργούν τα πρανή του - απότομες κλίσεις ενός λόφου, ύψους τεσσάρων μέτρων. Ο λόφος χωροθετείται στο κέντρο του οικισμού, σε απόσταση από τις κατοικίες μόλις πέντε μέτρα, όπου και αντιστοιχεί στο μέσο πλάτος του περιμετρικού δρόμου.

Η πρόσβαση στον ιστορικό λόφο πραγματοποιείται μέσω τεσσάρων κλιμάκων, εκ των οποίων η μία υφίσταται επί της πλατείας. Πρόκειται για μία μνημειώδη κλίμακα, μαρμάρινης κατασκευής και πλάτους τεσσάρων μέτρων. Οι υπόλοιπες κλίμακες είναι αρκετά μικρότερου πλάτους, μέσου όρου ενενήντα εκατοστών. Η στενότητα και η απότομη κλίση τους

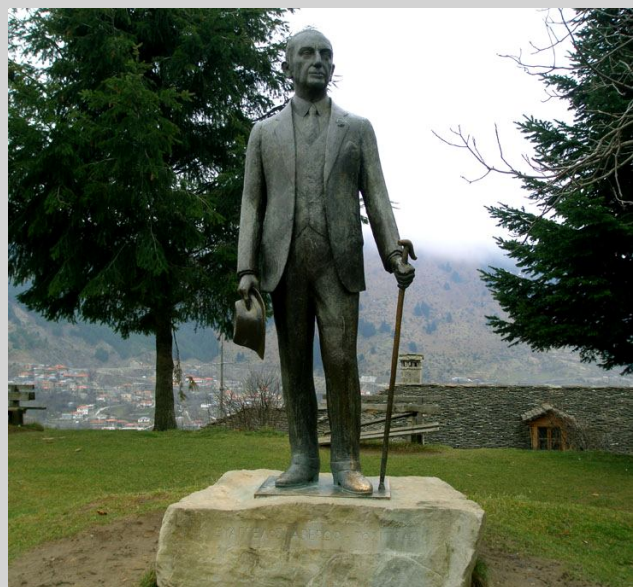
αποτρέπουν την άνετη και ασφαλή ανάβαση ή κατάβαση. Οι διαστάσεις και ο σχεδιασμός τους γενικότερα δεν ελκύουν τον επισκέπτη, συνεπώς η μόνη λειτουργική και άνετη κλίμακα είναι αυτή που υπάρχει στην κεντρική πλατεία.

Όπως προαναφέρθηκε, στο συγκεκριμένο λόφο δέσποζε επί τουρκοκρατίας ένα μνημειακό φρούριο. Πρόκειται για έναν χώρο, ο οποίος παλαιότερα αποτελούσε το κέντρο του οικισμού. Επιπλέον, η θέση του λόφου, ο οποίος βρίσκεται σε άμεση

γεινίαση με την κεντρική πλατεία του Μετσόβου, καθώς και οι μεγαλοπρεπείς διαστάσεις του, καθιστούν το λόφο σε τοπόσημο ιδιαίτερης σημασίας. Το Μέτσοβο χαρακτηρίζεται για τις έντονες κλίσεις του εδάφους, επί των οποίων είναι κτισμένος ο οικισμός. Υπάρχει όμως ένα σημείο του οικισμού, ομαλό, με μηδαμινές κλίσεις, στο οποίο χωροθετείται η πλατεία του Μετσόβου καθώς και ο λόφος «Φρούριο». Και σε αυτό ακριβώς το σημείο στέκει «περήφανα» ο λόφος. Υπάρχει δηλαδή μία σημαντική και ιδιαίτερη αντίθεση.

Στο ομαλότερο σημείο του οικισμού υπερυψώνεται το έδαφος απότομα. Εκεί δημιουργείται ο λόφος έκτασης 4900 τ.μ. Καθώς όμως η ανώτερη επιφάνεια του λόφου είναι εντελώς επίπεδη, μοιάζει ο λόφος να γεννήθηκε από την επίπεδη επιφάνεια της πλατείας. Σαν ο λόφος να αποτελεί μία συνέχεια της πλατείας, σε διαφορετικό όμως επίπεδο. Σε αυτό το σημείο τοποθέτησαν το άγαλμα του μεγάλου ευεργέτη του τόπου τους, του Ευάγγελου Αβέρωφ – Τοσίτσα.

Ο λόφος «Φρούριο» είναι ένα καταπράσινο σημείο μέσα στον οικισμό, καλυμμένος με γρασίδι και περιστοιχισμένος με έλατα. Η στοίχιση των δέντρων ακολουθεί επακριβώς το περίγραμμα το λόφου. Μέσα από αυτή τη διάταξη διαφαίνεται μία βαθύτερη επιθυμία των κατοίκων: να προστατέψουν τον ιστορικό λόφο, τοποθετώντας μέσα σε αυτόν το άγαλμα ενός αξιομνημόνευτου ευεργέτη. Η ιερότητα του λόφου και η αξία που του προσδίδουν οι κάτοικοι, σε συνδυασμό με την ιδιαίτερη αυτή στοίχιση των δέντρων, παραπέμπει σε άλλα μνημεία του παρελθόντος. Μνημεία όπως ο Παρθενώνας, καθώς και άλλοι ναοί της αρχαιότητας σχεδιάζονταν για να τιμήσουν κάποια σημαντική θεότητα. Κίονες σε επάλληλες σειρές περιέτρεχαν και στήριζαν το ναό, δημιουργώντας έναν ιερό θύλακα, κεντρικά

*Ο λόφος «Φρούριο» σε άμεση γεινίαση με την πλατεία
Το άγαλμα του Ευάγγελου Αβέρωφ – Τοσίτσα επί του
λόφου*

του ναού, όπου και τοποθετούνταν το άγαλμα της θεότητας.

Στην περίπτωση του λόφου «Φρούριο» και σε αντιπαράθεση με τους κίονες, οι κάτοικοι τοποθετούν έλατα, τα οποία σταδιακά υπερυψώθηκαν και δημιούργησαν αυτό τον «ιερό» κλοιό. Η επιλογή των ελάτων, δηλαδή των λυγερών και ψηλών αυτών δέντρων, τονίζει ακόμη περισσότερο την ιερότητα του σημείου αυτού, ενώ η σταδιακή ανάπτυξη τους συμβολίζει την αντίστοιχη σταδιακή ανάπτυξη του Μετσόβου σε όλα τα επίπεδα. Παράλληλα, η επιλογή ενός αειθαλούς δέντρου εκφράζει συνειρμικά την ανάγκη των Μετσοβιτών για συνεχή ανάπτυξη μέσα στα χρόνια.

Πιθανόν, οι κάτοικοι του Μετσόβου, μέσα από την ανάγκη τους να διαφυλάξουν την ιερότητα αυτού του σημείου, έκαναν ήπιες επεμβάσεις στον λόφο μετά την κατεδάφιση του φρουρίου. Φύτεψαν δέντρα και επικάλυψαν το χώμα του λόφου με γρασίδι. Παράλληλα τοποθέτησαν πολλά παγκάκια στην περίμετρο του λόφου. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσαν στην σύνδεση του λόφου με την πλατεία, δημιουργώντας την μεγαλοπρεπή μαρμάρινη κλίμακα.

3.5.4.2. Πορείες και όρια

Μέσα από την επιτόπια έρευνα, αλλά και από την μελέτη αεροφωτογραφιών και τοπογραφικών διαγραμμάτων διακρίνεται σαφέστατα η τάση των κατοίκων του οικισμού να διατηρούν σε πολύ καλή κατάσταση τον λόφο. Το γρασίδι, οι θάμνοι, τα δέντρα και οι λοιπές φυτεύσεις βρίσκονται σε άριστη κατάσταση. Οι ήπιες επεμβάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στο λόφο διακρίνονται ευκρινώς. Η επίπεδη επιφάνεια

*Υφιστάμενη κατάσταση: Ο λόφος «Φρούριο»
καλυμμένος με γρασίδι και παγκάκια τοποθετημένα
στο λόφο*

του λόφου έχει μείνει ελεύθερη και δεν υφίσταται σε αυτή κάποια χρήση ή λειτουργία. Ακόμη και τα παγκάκια έχουν τοποθετηθεί περιμετρικά του ελεύθερου αυτού χώρου. Μία πρώτη σκέψη είναι ότι οι κάτοικοι σκόπιμα άφησαν την επιφάνεια του λόφου ελεύθερη, προκειμένου ο επισκέπτης να περιπατήσει σε αυτήν ελεύθερα και άνετα, χωρίς εμπόδια, και έπειτα να αναπαυτεί στα παγκάκια υπό τη σκιά των δέντρων.

Ο άνθρωπος έχει την τάση να δημιουργεί νοητά όρια- αν αυτά δεν υφίστανται πραγματικά- προκειμένου να διευθετεί το χώρο του, οριοθετώντας τα πλαίσια μέσα στα οποία κινείται. Αφήνοντας λοιπόν τον επισκέπτη να κινηθεί σε μία επίπεδη και ελεύθερη επιφάνεια 3.500 τ.μ., με μοναδικό χωρικό όριο την δεντροστοιχία που περιτρέχει τον λόφο, είναι πολύ πιθανόν να κατευθυνθεί προς συγκεκριμένα χωρικά σημεία, όπως τα δέντρα και τα παγκάκια. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της ανάγκης του να προσδιορίζει τα πλαίσια μέσα στα οποία θα κινηθεί. Αφενός, μία καταπράσινη ελεύθερη και επίπεδη επιφάνεια ελκύει τον επισκέπτη, αφετέρου ένας περίπατος σε αυτή θα καταλήξει να είναι σύντομης διάρκειας. Το μοναδικό σημείο όπου δημιουργεί κάποια νοητά όρια είναι το άγαλμα του Ευάγγελου Αβέρωφ Τσοσίτσα.

Παράλληλα, η έλλειψη στοιχείων σκίασης εντός της επιφάνειας αυτής – πλην των δέντρων, τα οποία βρίσκονται στην περίμετρο της επιφάνειας- εντείνει το πρόβλημα και δυσχεραίνει τον άνετο περίπατο στον λόφο. Επομένως, γίνεται σαφής η ανάγκη ένταξης στοιχείων στην επιφάνεια του λόφου, τα οποία θα οργανώνουν τον ελεύθερο χώρο δημιουργώντας πορείες και όρια. Θα δημιουργούν μικρότερα και σαφέστερα χωρικά σύνολα, ενιαία και αναπόσπαστα κομμάτια του αρχικού ελεύθερου χώρου. Τα στοιχεία αυτά, και κατά συνέπεια οι χώροι που θα δημιουργούν, θα εξυπηρετούν λειτουργίες αναψυχής, ανάπαυσης και περιπάτου.

3.5.4.3. Πρόσβαση στο λόφο

Πριν από οποιαδήποτε επέμβαση στον λόφο πρέπει να καθοριστεί η βασική είσοδος σε αυτόν καθώς και οι κύριοι άξονες κίνησης. Η βασική είσοδος στον λόφο θα γίνεται μέσα από την πλατεία. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η σύνδεση πλατείας – λόφου και η άμεση επικοινωνία των δύο χώρων. Ο άξονας της κύριας εισόδου θα συμπίπτει με τον κεντρικό άξονα της υφιστάμενης μεγάλης κλίμακας που συνδέει τον χώρο της πλατείας με τον λόφο. Για την διαμόρφωση και την ανάπλαση του λόφου οφείλεται να καθοριστεί ένας βασικός άξονας κίνησης, γύρω από τον οποίο θα

οργανώνονται οι διάφορες λειτουργίες και οι νέες χρήσεις. Ο συγκεκριμένος άξονας, εφόσον θα είναι ο κύριος άξονας κίνησης, θα πρέπει να συνδέει τις εισόδους του λόφου. Συνεπώς, ένα επόμενο βήμα είναι ο σαφής καθορισμός των υπόλοιπων σημείων εισόδου – εξόδου από τον λόφο.

Στην νότια πλευρά του λόφου υφίσταται μία κλίμακα πλησίον και δυτικά της Πινακοθήκης Αβέρωφ. Αυτή η κλίμακα μετατοπίζεται και σχεδιάζεται εκ νέου έναντι της κύριας εισόδου της πινακοθήκης. Παράλληλα, το πλάτος της κλίμακας αυξάνεται, ώστε να είναι πιο άνετη και να χρησιμοποιείται από περισσότερους επισκέπτες ταυτόχρονα. Γύρω από την κλίμακα και στο επίπεδο του δρόμου, δημιουργείται μία εσοχή στον λόφο. Βάσει αυτού του σχεδιασμού επιτυγχάνεται μία ομαλή μετάβαση από τον λόφο στον δρόμο, ενώ ταυτόχρονα δίνεται η δυνατότητα της άμεσου συνδέσεως της πινακοθήκης με τον λόφο.

Ταυτόχρονα, με τη δημιουργία του ανοίγματος γύρω από την κλίμακα, θα έχει τη δυνατότητα ο επισκέπτης να αναπαυτεί στα υπαίθρια καθίσματα, υπό τη σκιά των δέντρων. Το άνοιγμα αυτό λειτουργεί και ως προθάλαμος της πινακοθήκης. Όπως συνέβη και με το συνεδριακό κέντρο, έτσι και στην περίπτωση της πινακοθήκης επιχειρείται, μέσα από τον σχεδιασμό, να δοθεί έμφαση σε αυτό το πολιτιστικό αγαθό. Σε αυτή την προσπάθεια συμβάλλει και η ιδέα της πλακόστρωσης, η οποία «διακόπτει» το υλικό της ασφάλτου προκειμένου να συνδέσει την κλίμακα και το πλάτωμα με την είσοδο της πινακοθήκης. Παράλληλα, αυτή η σύντομη διαφοροποίηση του υλικού επίστρωσης του δρόμου, χρησιμοποιείται συχνά και στον πολεοδομικό σχεδιασμό σε σημεία όπου επιθυμείται η μείωση της ταχύτητας των αυτοκινήτων για την ασφαλή διάβαση των πεζών.

3.5.4.4. Άξονας οργάνωσης των λειτουργιών

Γενικά στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό υπάρχουν στοιχεία, έννοιες ή μορφές που επαναλαμβάνονται σε ένα ενιαίο σύνολο χωρικών οντοτήτων. Μέσα από την επανάληψη και τη χρήση στοιχείων ομοειδούς αισθητικής ή κοινού χαρακτήρα επιτυγχάνεται η επιθυμητή εικόνα της ενοποίησης των χώρων. Στη λογική αυτής της ενοποίησης εμπεριέχεται και η έννοια της χάραξης αξόνων, οι οποίοι θα επαναλαμβάνονται μέσα στο προς ανάπλαση χωρικό σύνολο. Ένας από τους βασικούς άξονες είναι και ο άξονας που ήδη υφίσταται, και στην συγκεκριμένη μελέτη επεκτείνεται μέχρι την πλατεία, συμβάλλοντας στην διαφοροποίηση του υλικού επίστρωσης του πεζόδρομου.

Προκειμένου να επιτευχθεί η λειτουργική ενοποίηση του λόφου με τον πεζόδρομο, χαράσσεται ο συγκεκριμένος άξονας και στην επίπεδη επιφάνεια του λόφου, ενώνοντας τις δύο κλίμακες: την κλίμακα του πεζόδρομου και την αντίστοιχη αντιδιαμετρική της προς την είσοδο της πινακοθήκης. Ταυτόχρονα, συνδέονται με αυτό τον τρόπο και οι δύο πολιτισμικοί χώροι – του συνεδριακού κέντρου και της πινακοθήκης – μεταξύ τους, μέσω αυτού του άξονα κίνησης.

Πρόταση: βασικός άξονας οργάνωσης του λόφου

Ο άξονας αυτός όμως, τείνει να διασπάσει λειτουργικά τον λόφο σε δύο τμήματα. Επεκτείνοντας τον κάναβο της πλακόστρωσης του πεζόδρομου στην ανώτερη επιφάνεια του λόφου, ενοποιείται αισθητικά ο λόφος με τον πεζόδρομο, ενώ ταυτόχρονα υλοποιείται η αισθητική και λειτουργική ενοποίηση των δύο τμημάτων του λόφου, εκατέρωθεν του άξονα κίνησης. Στη συνέχεια, κρίθηκε σημαντική η τοποθέτηση του αγάλματος του Ευάγγελου Τοσίτσα Αβέρωφ επί του βασικού άξονα κίνησης του λόφου, ώστε να αναδειχθεί περισσότερο η θέση του. Η τοποθέτηση του αγάλματος στον άξονα αυτό δεν εμποδίζει την κίνηση, καθότι πρόκειται για νοητό άξονα κίνησης.

Γύρω από το άγαλμα δημιουργείται μία σπείρα καθισμάτων και στεγάστρων η οποία ανοίγει σταδιακά και επεκτείνεται πάνω σε αυτό τον άξονα και κατευθύνεται προς τον άξονα της κεντρικής εισόδου του λόφου. Πάνω στην πλακόστρωση του λόφου τοποθετούνται υπαίθρια καθίσματα και τραπέζια με στέγαστρα, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να αναπαυτεί, να καθίσει και να συζητήσει, να κοινωνικοποιηθεί.

3.5.4.5. Διαδρομή μέσα από τον λόφο

Η κεντρική είσοδος στο λόφο είναι ένα από τα βασικότερα κομμάτια του σχεδιασμού της συγκεκριμένης μελέτης, καθότι αποτελεί αφενός το συνδετικό κρίκο της πλατείας με το λόφο και αφετέρου συμβάλλει στον προσδιορισμό του κέντρου της κυκλικής πλατείας. Η υφιστάμενη κλίμακα εξυπηρετεί αυτές τις ανάγκες, ωστόσο ο επισκέπτης μπορεί μόνο να ανέβει από το επίπεδο της πλατείας στο ανώτερο επίπεδο του λόφου. Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο επισκέπτης να δύναται να εισέλθει κατά κάποιον τρόπο στο λόφο. Να αισθανθεί τη δυναμική του, και αφού εισέλθει στο κατώτερο σημείο του να ανέβει στην ανώτερη επιφάνειά του. Η δημιουργία ενός υπόσκαφου χώρου, ο οποίος θα αποτελεί την καρδιά του χωρικού συστήματος πλατείας – λόφου και θα συνδέει αυτούς τους χώρους, ενώ ταυτόχρονα θα λειτουργεί και ως χώρος ενημέρωσης του κοινού και των επισκεπτών για την ιστορία του Μετσόβου, της πλατείας και του λόφου, για τα διάφορα καλλιτεχνικά δρώμενα που θα λαμβάνουν

χώρα στην πλατεία και γενικά στον οικισμό. Επίσης, θα είναι ένας δημόσιος χώρος όπου θα εξυπηρετεί καλλιτεχνικές ανάγκες, όπως εκθέσεις κ.λπ.

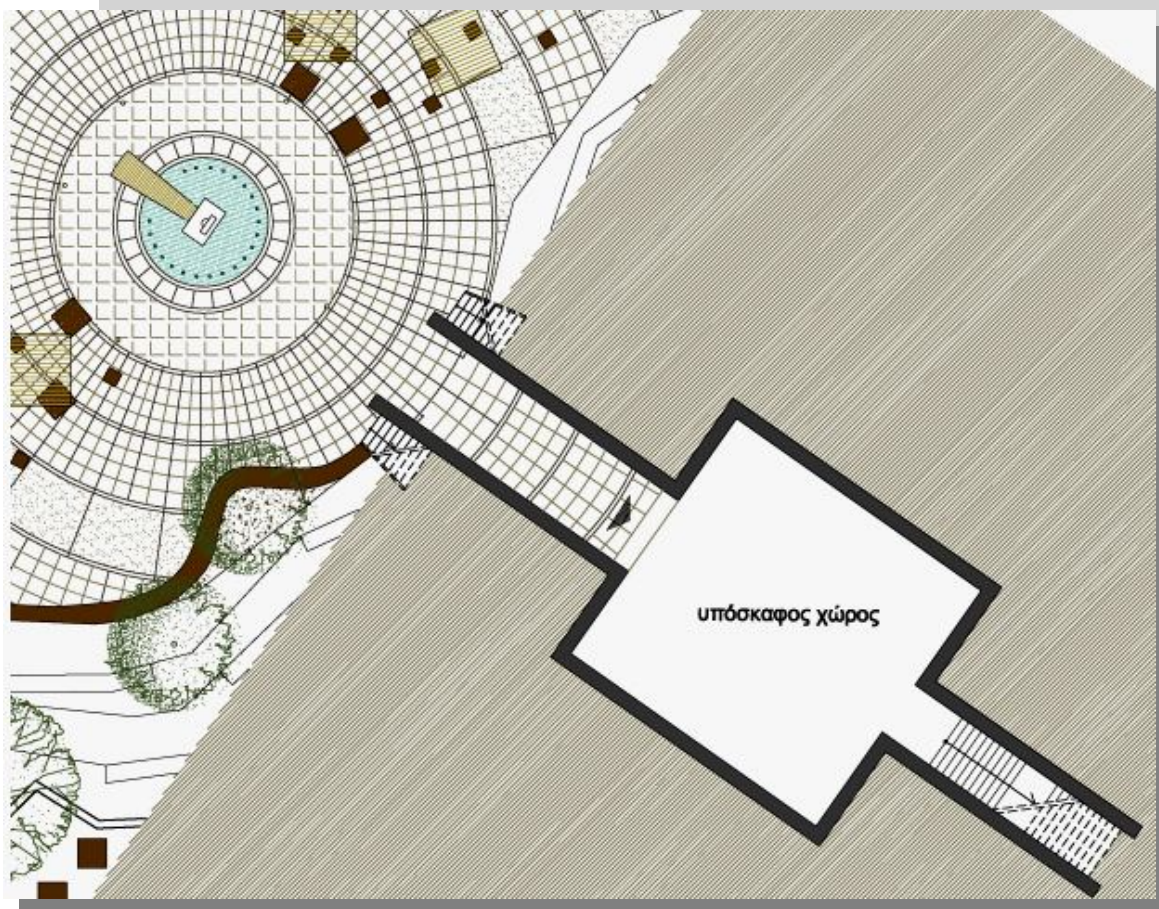
Ο συγκεκριμένος χώρος θα έχει τετράγωνη κάτοψη και θα είναι αρκετά ευρύχωρος, έκτασης ογδόντα τετραγωνικών μέτρων. Εφόσον ο επισκέπτης έχει περιηγηθεί στον υπόσκαφο χώρο, θα μπορεί να εξέλθει ανερχόμενος στην ανώτερη επιφάνεια του λόφου διαμέσου της νέας κλίμακας. Η κλίμακα αυτή, για λόγους ασφάλειας αλλά και αισθητικής θα επιστεγάζεται με ένα πλέγμα ημικυκλικής διατομής, κατασκευασμένο από φυσικά κλαδιά φυτεμένα στο χώμα το λόφου.

Ακριβώς πάνω από τον υπόσκαφο χώρο του λόφου θα σχηματίζεται ένας ημιυπαίθριος χώρος στεγασμένος, όπου θα προσφέρεται για ανάπαυση, συζήτηση, απόλαυση της θέας της πλατείας και του περιβάλλοντα χώρου, ενώ σε περιπτώσεις χορευτικών εκδηλώσεων θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από τους μουσικούς. Αυτό θα συμβάλλει θετικά στη επιπρόσθετη

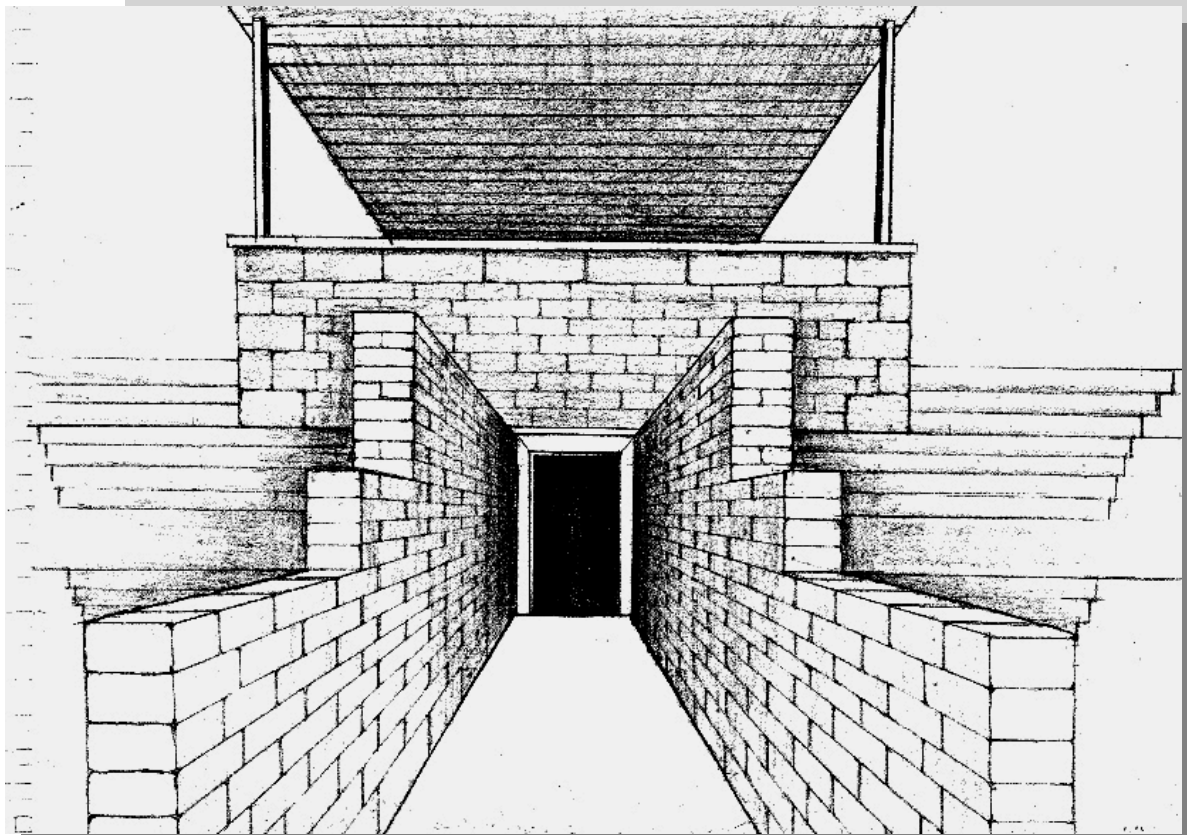
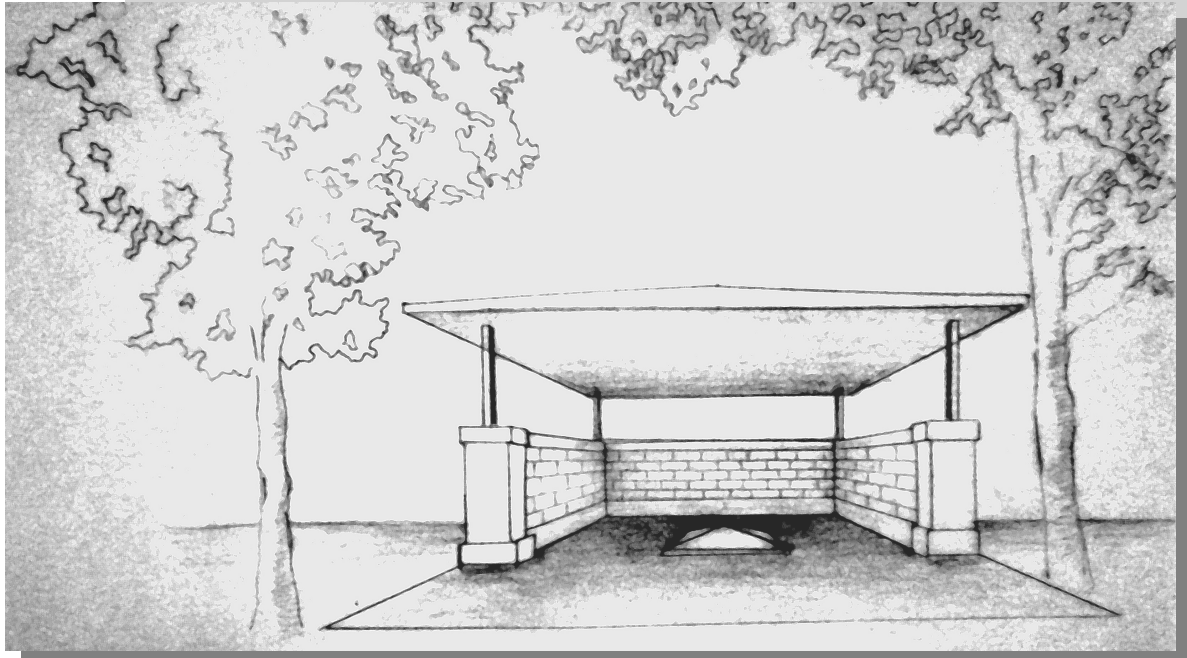

λειτουργία της πλατείας ως χώρος χορευτικών εκδηλώσεων, καθότι η πλατεία θα καταλαμβάνεται αποκλειστικά από τους χορευτές και όσους γενικά επιθυμούν να συμμετάσχουν στον χορό. Ο φωτισμός του υπόσκαφου χώρου θα γίνεται σαφώς με τεχνητά μέσα, αλλά για εξοικονόμηση ενέργειας θα σχεδιαστεί ένα άνοιγμα στην οροφή του, όπου θα επιτρέπει στο φυσικό φως να εισέλθει στο εσωτερικό αυτού του χώρου, φωτίζοντας και θερμαίνοντάς τον περισσότερο.

Εκατέρωθεν αυτού του ημιυπαίθριου χώρου και της κλίμακας του υπόσκαφου χώρου, φυτεύονται δέντρα, των οποίων η δεντροστοιχία σχηματίζει καμπύλη αναδεικνύοντας την έξοδο από τον υπόσκαφο χώρο στο ανώτερο επίπεδο του λόφου. Παράλληλα, η δεντροφύτευση συμβάλλει στη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής, ενώ το καμπύλο σχήμα της δεντροστοιχίας περιπλέκει τον χώρο, δημιουργώντας εσωστρέφειες και ανοίγματα εξάπτοντας την περιέργεια του επισκέπτη για εξερεύνηση του χώρου και του λόφου.

Πρόταση: τομή και κάτοψη υπόσκαφου χώρου

*Στεγασμένος χώρος πάνω από το λόφο
Είσοδος στο λόφο από την πλατεία*

3.5.5. Επιλογή των υλικών

Οποιαδήποτε μορφή επέμβασης σε έναν παραδοσιακό οικισμό οφείλει να είναι ήπια και να μην αλλοιώνει το φυσικό και δομημένο περιβάλλον του οικισμού. Επιπροσθέτως, να στοχεύει στην αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση του τοπίου του οικισμού και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Η πλατεία του Μετσόβου είναι ένα σημείο του οικισμού ιστορικής αξίας και η ανάπλαση της οποίας μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τον ορθό σχεδιασμό, την ήπια επέμβαση και το σεβασμό στο παραδοσιακό περιβάλλον του οικισμού.

Οι γραμμές, οι όγκοι, ο εξοπλισμός και ο χώρος γενικότερα που θα προκύψει από το σχέδιο ανάπλασης θα υπακούουν σε ένα γενικότερο πλαίσιο κανόνων αισθητικής και μορφολογίας προκειμένου το τελικό αποτέλεσμα να εναρμονίζεται με τον περιβάλλοντα χώρο και την αρχιτεκτονική του Μετσόβου. Για το λόγο αυτό η επιλογή των υλικών δεν παρεκκλίνει από το φάσμα των μορφολογικών κανόνων της περιοχής.

Τα παραδοσιακά κτίρια του Μετσόβου είναι κτισμένα με πέτρα, ενώ ακόμη και τα σύγχρονα οφείλουν να επενδύονται – τουλάχιστον οι όψεις του ισόγειου – με πέτρα. Ακόμη τα ξύλινα κουφώματα και τα κεπέγκια είναι ορισμένα από τα χαρακτηριστικά της

Δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο Μέτσοβο

παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του Μετσόβου. Επίσης, οι εκκλησίες, οι κρήνες, τα καλντερίμια, είναι κατασκευασμένα επίσης από πέτρα. Το οικιστικό τοπίο εναρμονίζεται απόλυτο με το φυσικό τοπίο, συνεπώς η διαδικασία ανάπλασης της πλατείας θα κινηθεί μέσα σε παρεμφερή πλαίσια.

Η υφιστάμενη πλακόστρωση της πλατείας αποξηλώνεται και αντικαθίσταται με κυβόλιθους από γρανίτη. Το χρώμα και το υλικό του γρανίτη εναρμονίζεται πλήρως με το περιβάλλοντα δομημένο και φυσικό περιβάλλον, ενώ οι σχιστόπλακες επαναχρησιμοποιούνται σε άλλα σημεία. Ο υπόσκαφος χώρος και ο τοίχος αντιστήριξης κατασκευάζονται από οπλισμένο σκυρόδεμα και επενδύονται με φυσική πέτρα. Ακόμη, τα στέγαστρα είναι ξύλινης κατασκευής και τα παγκάκια εναλλάσσονται με πέτρα και ξύλο. Η δέντροφύτευση ενισχύει την εναρμόνιση του νέου χώρου με το φυσικό περιβάλλον.

4. Συμπεράσματα

Η πλατεία του Μετσόβου αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αλλοίωσης του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα μίας περιοχής, όπου αναζητώντας κανείς τους λόγους διαφαίνονται αποτυπωμένοι στο δομημένο και οικιστικό περιβάλλον της περιοχής. Στο πιο κεντροβαρικό σημείο του οικισμού, από το οποίο διέρχονται καθημερινά εκατοντάδες κάτοικοι και επισκέπτες, η πλατεία στέκει σιωπηλή και στατική, χωρίς να προσφέρεται ιδιαίτερα για πολλές χρήσεις. Δύο ή τρεις φορές τον χρόνο φιλοξενεί τοπικές γιορτές και εκδηλώσεις αλλά σε καθημερινή βάση η χρήση της είναι περιορισμένη σημαντικά. Χρήζει ολικού και μελετημένου ανασχεδιασμού προκειμένου να της αποδοθεί ο αρχικός και κύριος ρόλος της. Προσαρμοσμένη ταυτόχρονα στις ανάγκες μιας σύγχρονης ορεινής κοινωνίας, καθώς και στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον του παραδοσιακού οικισμού του Μετσόβου. Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει σε αυτόν ακριβώς τον ανασχεδιασμό της πλατείας και τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου της.

Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν κατά την έρευνα πεδίου αφορούν το αισθητικό και λειτουργικό κομμάτι της πλατείας.

- Σταθμευμένα αυτοκίνητα περιβάλλον ασφυκτικά την πλατεία,

εμποδίζοντας την ορατότητα από και προς αυτή, αλλά κυρίως δυσχεραίνοντας την πρόσβαση στο εσωτερικό της.

- Ο αφιλόξενος χώρος της δεν ευνοεί την λειτουργία της. Πρόκειται για μία μεγάλη ελεύθερη επιφάνεια με μοναδικό στοιχείο ανάπαυσης τα κακοδιατηρημένα παγκάκια.
- Η έλλειψη στοιχείων σκιασμού στον ευρύτερο χώρο της επιβαρύνει την κατάσταση.
- Η σύνδεσή της με τον ιστορικό λόφο επιτυγχάνεται μέσω μίας κλίμακας, η οποία λειτουργεί και ως χώρος ανάπαυσης, καθότι αποτελεί ένα από τα λίγα σημεία σκιασμού στον χώρο της πλατείας.
- Ο λόφος «Φρούριο» δεν θυμίζει σε κάτι το ιστορικό φρούριο που προϋπήρχε, αλλά παραμένει μία ελεύθερη επιφάνεια με πολυάριθμα παγκάκια να περιτρέχουν αδιάφορα το περίγραμμά του.
- Ο ασφυκτικός κλοιός του αυτοκινητόδρομου που περιβάλλει την πλατεία και τον λόφο ακυρώνει κάθε λειτουργία και χρήση των συγκεκριμένων δημόσιων υπαίθριων χώρων.

Άμεσο αποτέλεσμα όλων αυτών των προβλημάτων είναι η «αδυναμία» της πλατείας να λειτουργήσει ως δημόσιος χώρος κοινωνικοποίησης, δραστηριοποίησης, περιπάτου ή ανάπαυσης. Να λειτουργήσει ουσιαστικά ως πλατεία. Ο ανασχεδιασμός της πλατείας του Μετσόβου αλλά και του περιβάλλοντα υπαίθριου χώρου της επιτυγχάνει:

- **Αισθητική αναβάθμιση του χώρου της πλατείας, του ιστορικού λόφου αλλά και του δρόμου**, ο οποίος γεινιάζει με αυτούς τους χώρους, μέσα από αναδιαμόρφωση της πλακόστρωσης, αντικατάσταση των στοιχείων ανάπαυσης και ανασχεδιασμού των πρανών του λόφου.
- **Λειτουργική βελτίωση του χώρου της πλατείας, του ιστορικού λόφου και του δρόμου**. Δημιουργία κερκίδων επί της πλατείας και των πρανών του λόφου σε συνδυασμό με τα στέγαστρα, συμβάλλουν στην προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών, δίνοντας τη δυνατότητα της πλατείας να λειτουργεί για την κοινωνία και κάθε μέρα και εποχή του χρόνου. Η μετατροπή του δρόμου σε πεζόδρομο θα έχει πολλαπλά οφέλη στην κοινωνία και την λειτουργία του πολεοδομικού δικτύου του Μετσόβου, ενώ παράλληλα η σύνδεση του με τον λόφο μέσω

κεκλιμένου διαδρόμου ήπιας κλίσης, επιτρέπει την επίσκεψη αυτών του ιστορικού λόφου και από άτομα με αναπηρία.

- **Ανάδειξη των ιστορικών αξιών της πλατείας, του λόφου «Φρούριο» και των πολιτιστικών αγαθών του Μετσόβου.** Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της ουσιαστικής σύνδεσης της πλατείας με το λόφο, διαμέσου του υπόσκαφου πολιτιστικού – εκθεσιακού χώρου, όπου ο επισκέπτης θα δύναται να ενημερωθεί για την ιστορία του Μετσόβου και των χώρων που επισκέπτεται μέσα από μια διαδρομή εντός του ιστορικού λόφου. Δηλαδή ο συνδετικός κρίκος πλατείας – λόφου θα είναι η ιστορία του Μετσόβου, η οποία θα παρουσιάζεται αναλυτικά στον υπόσκαφο εκθεσιακό χώρο. Παράλληλα στο όλο εγχείρημα συμβάλλει και η σύνδεση του λόφου και του πεζόδρομου και κατά συνέπεια της πλατείας με το συνεδριακό κέντρο και την πινακοθήκη Αβέρωφ.
- **Εναρμόνιση του συνολικού έργου με το παραδοσιακό δομημένο και φυσικό περιβάλλον** του οικισμού του Μετσόβου, μέσα από προτάσεις ήπιων επεμβάσεων, πλην αναγκαίων και χρήσιμων αναπλάσεων.

Ο σωστός προγραμματισμός του όλου εγχειρήματος της ανάπλασης της πλατείας του Μετσόβου, αποτελεί αναγκαία προτεραιότητα. Με προσεκτικούς χειρισμούς και μεθοδικές κινήσεις η όψη του οικισμού θα μπορούσε να αλλάξει ουσιαστικά. Η ανάπλαση της πλατείας αποτελεί βασικό στόχο και εντάσσεται στα γενικότερα πλαίσια της ολοκληρωμένης ανάπτυξης του Μετσόβου. Αξιοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής, τις δυνατότητες που προσφέρει η επιστήμη και η τεχνολογία, αλλά και πιθανούς σύγχρονους τρόπους χρηματοδότησης, η ανάπλαση της πλατείας του Μετσόβου δύναται να πραγματοποιηθεί.

5. Υπολογισμός κόστους κατασκευής

Η ολοκληρωμένη πρόταση ανασχεδιασμού της πλατείας και του υπαίθριου χώρου γύρω της περιλαμβάνει και το κόστος κατασκευής της μελέτης. Ο υπολογισμός του κόστους έγινε με προμετρήσεις και εμβαδομετρήσεις επί των σχεδίων ανάπλασης και χρησιμοποιήθηκε Αναλυτικό Τιμολόγιο Οικοδομικών Εργασιών (Α.Τ.Ο.Ε.) από τη

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων. Παράλληλα, υπολογίστηκε το κόστος εξοπλισμού της πλατείας, του πεζόδρομου και του λόφου, σύμφωνα με τα σχέδια ανάπλασης. Όπως προέκυψε από τον υπολογισμό, το συνολικό κόστος κατασκευής του έργου ανέρχεται σε 1.118.896,49 ευρώ και αφορά περιοχή έκτασης 8.650 τ.μ.

Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν οι εξής κατηγορίες εργασιών του Περιγραφικού Τιμολογίου:

- Χωματοουργικά
- Καθαίρεσεις
- Σκυροδέματα
- Τοιχοποιίες, Επιχρίσματα
- Επιστρώσεις, επιστεγάσεις
- Κουφώματα, κιγκλιδώματα
- Έργα Πρασίνου

Την τελευταία δεκαετία η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από επιδοτούμενα αναπτυξιακά προγράμματα έδωσε νέα κίνητρα στις ορεινές περιοχές για οικονομική ανέλιξη. Ενέργειες ενίσχυσης της τοπικής παραγωγής, δράσεις τουριστικής ανάπτυξης και αρχιτεκτονικών αναπλάσεων λειτούργησαν αποτελεσματικά στην προσέλκυση τουριστών ενώ παράλληλα αποτέλεσαν αφορμή επανακατοίκησης των ορεινών περιοχών. Ένας συνδυασμός των δράσεων και των ευκαιριών που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ωφελούσε στο μέγιστό τους ορεινούς οικισμούς και κατ' επέκταση το Μέτσοβο. Η ήπια τουριστική ανάπτυξη, οι ολοκληρωμένες δράσεις ενίσχυσης της τοπικής αγοράς, η ενοποίηση με τα αστικά κέντρα μέσω νέων ή βελτιωμένων προσβάσεων καθώς και η ανάκτηση της χαμένης φυσιογνωμίας του μέσα από αναπλάσεις στον οικιστικό ιστό και τα κτίρια, αποτελεί τη βέλτιστη δυνατή ενέργεια για μία ομαλή αναζωογόνηση του παραδοσιακού οικισμού του Μετσόβου.

Περιφέρεια: Ηπείρου
 Νομαρχία: Ιωαννίνων
 Δήμος: Μετσόβου
 Δ.Δ. Μετσόβου

Έργο: Ανάπλαση της πλατείας του
 Μετσόβου

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ

α/ α	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΤΙΜ	ΑΤΟΕ	ΜΟΝ.	ΤΙΜΗ ΜΟΝ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΔΑΠΑΝΗ
Α. Χωματουργικά, καθαιρέσας							
1	Εκθάμνωση εδάφους ή εκρίζωση δέντρων	1	20.01.02	m2	5,30	10,00	53,00
2	Γενικές εκσκαφές σε εδάφη γαιώδη-ημιβραχώδη	2	20.02	m3	4,10	2618,3	10735,03
3	Εκσκαφή θεμελίων και τάφρων προς επισκευή & αντικατάσταση δικτύων	3	20.05.01	m3	6,70	179	1199,30
4	Φορτοεκφόρτωση προϊόντων εκσκαφών με μηχανικά μέσα	4	20.30	m3	1,40	753,5	1054,90
5	Καθαίρεση πλακοστρώσεων δαπέδων παντός τύπου και οποιουδήποτε πάχους	5	22.20.02	m2	6,70	320,75	2149,03
6	Κοπή τμήματος ασφάλτου	6	Σχ. ΑΤΟΕ 22.20.01	m2	4,80	1225,00	5880,00
7	Εξυγιαντική στρώση με θραυστό υλικό λατομείου	7	20.20	m3	21,20	250,67	5314,21
8	Μεταφορά με αυτοκίνητο προϊόντων εκσκαφών σε απόσταση >5km	8	10.07.01	ton.k m	0,40	35135,5	14054,20
						Σύνολο =	40439,67

Β. Σκυροδέματα							
10	Για κατασκευές από σκυρόδεμα κατηγορίας C10/12	10	32.01.02	m3	86,10	1954,00	168239,40
11	Για κατασκευές από σκυρόδεμα κατηγορίας C12/15	11	32.01.03	m3	99,30	163,50	16235,55
12	Για κατασκευές από σκυρόδεμα κατηγορίας C16/20	12	32.01.04	m3	99,30	391,79	38904,75
14	Επεξεργασία σανιδώματος ξυλοτύπων	14	38.10	m2	5,80	2008,86	11651,39
15	Ευλότυποι συνήθων χυτών κατασκευών	15	38.03	m2	15,30	1670,36	25556,51
16	Ευλότυποι χυτών μικροκατασκευών	16	38.02	m2	17,30	937,86	16224,98
17	Χαλύβδινοι οπλισμοί κατηγορίας B500C (S500s)	17	38.20.02	kg	1,20	35261,10	42313,32
18	Δομικά πλέγματα B500C (S500s)	18	38.20.03	kg	1,10	21486	23634,46
						Σύνολο =	342760,36
Γ. Τοιχοποιίες, επιχρίσματα							
15	Διαμόρφωση όψεων ημιξέστων, εμπλέκτων, ψευδοϊσοδόμων λιθοδομών	15	45.05.01	m2	49,00	958,9	46986,10
16	Μόρφωση εξέχουσας ακμής αργολιθοδομών	16	42.26	m.m.	19,90	186,36	3708,57
17	Κοινές γωνιολιθοδομές	17	42.51.03	m3	219,00	46,59	10203,21
18	Κατασκευή λιθοδομής δύο όψεων	18	43.22	m3	153	671,23	102698,19
19	Αρμολογήματα όψεων ημιξέστων ή ξεστών λιθοδομών	19	71.01.03	m2	13,40	958,9	12849,26
20	Λιθοδομές για τοίχους υπογείων μιας ορατής όψης με	20	43.06.02	m3	120,00	28,62	3434,40

	τσιμεντοασβεστοκονίαμα							
21	Γραμμικά διαζώματα (σενάζ) δρομικών τοίχων	21	49.01.01	m	17,30	235,18	4068,62	
22	Γωνιόκрана προστασίας κατακορύφων ακμών επιχρισμάτων	22	61.13	m	3,40	96,00	326,40	
23	Μόνωση υγρασίας με μεμβράνη PVC - Ρ ενισχυμένη από συνθετικές ίνες	23	79.12.02	m2	18,00	876,62	15779,16	
Σύνολο = 107623,91								
Ε. Επιστρώσεις, επιστεγάσεις								
46	Επιστρώσεις με χονδρόπλακες ακανόνιστες	46	73.11	m2	34,60	220,00	7612,00	
47	Επιστρώσεις με πλάκες τσιμέντου πλευράς άνω των 30 cm	47	73.16.02	m2	19,90	80,00	1592,00	
48	Επιστρώσεις τσιμεντοκονίας πάχους 3,0 cm, με ενσωμάτωση ελαφρού συρματοπλέγματος	48	73.36.03	m2	19,90	4200,00	83580,00	
49	Επιστέγαση με ασφαλτοπίλημα	49	72.23	m2	5,80	108,66	630,23	
50	Γυψοσανίδες πυράντοχες, επίπεδες, πάχους 12,5 mm	50	78.05.05	m2	17,30	80,00	1384,00	
51	Θερμομόνωση με πλάκες διογκωμένης πολυουρεθάνης	51	79.49	m2	13,40	108,66	1456,05	
Σύνολο = 96254,25								
ΣΤ. Κουφώματα, κυκλιδώματα								
	Θύρες πυρασφαλείας, δίφυλλες, ανοιγόμενες, χωρίς φεγγίτη, κλάσης πυραντίστασης 60 min		62.61.02	m2	371,00	24	8904,00	
53	Υαλοστάσια σιδηρά	53	62.02	kg	5,80	10,00	58,00	

	βάρους άνω των 10 kg/m ²							
54	Υαλοπίνακες οπλισμένοι πάχους 6,50 mm και μήκους έως 1,00 m	54	76.20.01	m ²	39,80	1,00	39,80	
55	Κιγκλιδώματα από σιδηροσωλήνες γαλβανισμένους Φ 2"	55	64.16.03	m	17,90	170,00	3043,00	
Σύνολο = 12044,80								
Η. Λοιπά, τελειώματα								
56	Διπλή επάλειψη ξυλίνων επιφανειών με λινέλαιο	56	77.26.02	m ²	2,30	437,45	1006,14	
57	Μυκητοκτόνες επαλείψεις ξυλίνων επιφανειών	57	77.96	m ²	2,90	437,45	1268,61	
58	Στεγανωτικό υλικό μάζης σκυροδέματος	58	79.21	kg	1,40	1000,00	1400,00	
59	Αντιδιαβρωτικές επαλείψεις σκυροδεμάτων	59	77.97	m ²	16,20	5018,58	81300,99	
60	Εφαρμογή αντισκωριακής βαφής	60	77.20.01	m ²	2,30	5018,58	11542,74	
61	Επιχρίσματα τριπτά - τριβιδιστά με τσιμεντοκονίαμα	61	71.21	m ²	12,70	320,00	4064,00	
62	Επιχρίσματα έγχρωμα με έτοιμο κονίαμα	62	71.85	m ²	23,00	320,00	7360,00	
Σύνολο = 107942,48								
Θ. Έργα Πρασίνου								
63	Επένδυση πρανών με φυτική γη	63	Άρθρο A4	m ²	0,52	677,70	352,41	
64	Πλήρωση νησίδων με φυτική γη	64	Άρθρο A5	m ³	1,70	558,39	949,26	
65	Μεταλλικές σχάρες δένδρων	65	Άρθρο B1	kg	5,50	49	335,50	
66	Γενική μόρφωση επιφάνειας εδάφους για την φύτευση φυτών ή	66	Άρθρο Γ1	στρ.	100,00	1,24	124,00	

	εγκατάσταση χλοοτάπητα						
67	Ενσωμάτωση βελτιωτικών εδάφους	67	Άρθρο Γ2	m3	5,20	618,05	3213,86
68	Δένδρα κατηγορίας Δ2	68	Άρθρο Δ1.1	τεμ.	5,25	72	378,00
69	Δένδρα κατηγορίας Δ3	69	Άρθρο Δ1.3	τεμ.	11,25	4	45,00
70	Θάμνοι κατηγορίας Θ3	70	Άρθρο Δ2.3	τεμ.	5,85	50	292,50
71	Θάμνοι κατηγορίας Θ4	71	Άρθρο Δ2.4	τεμ.	11,70	50	585,00
72	Φυτά πρανών κατηγορίας Σ1	72	Άρθρο Δ4.1	τεμ.	0,75	500	375,00
73	Προμήθεια φυτικής γης	73	Άρθρο Δ8	m3	5,00	618,05	3090,25
74	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,50 X 0,50 X 0,50 m	74	Άρθρο Ε4.1	τεμ.	1,30	72	93,60
75	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,70 X 0,70 X 0,70 m	75	Άρθρο Ε4.2	τεμ.	2,20	10	22,00
76	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,20 X 0,20 X 0,30 m	76	Άρθρο Ε3.1	τεμ.	0,35	700	245,00
77	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 2,00 - 4,00 lt	77	Άρθρο Ε9.4	τεμ.	1,00	500	500,00
78	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 12,50 - 22,00 lt	78	Άρθρο Ε9.6	τεμ.	3,00	200	600,00
79	Υποσύλωση δένδρου με την αξία του πασσάλου	79	Άρθρο Ε11.1	τεμ.	3,20	76	243,20
80	Εγκατάσταση χλοοτάπητα με σπορά	80	Άρθρο Ε13.1	στρ.	2050,00	0,56	1148,00
81	Εγκατάσταση χλοοτάπητα πρανών με υδραυλική υδροσπορά	81	Άρθρο Ε15.2	στρ.	1100,00	0,68	748,00
82	Εκρίζωση μεγάλων	82	Άρθρο	τεμ.	12,00	9	108,00

δένδρων	περιμέτρου		Z2.3				
κορμού	από 0,61	μέχρι					
0,90 m							
Σύνολο = 14196,58							

Άθροισμα :	721.265,05
Ο.Ε. + Γ.Ε. (18%) :	129.827,71
Σύνολο:	851.092,76
Απρόβλεπτα (15%) :	108.189,76
Αναθεώρηση (1,02%) :	7.356,90
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ :	966.639,42
Φ.Π.Α. 23 % :	222.327,07
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ :	1.118.896,49

6. Παράρτημα

6.1. Παραδείγματα αναπλάσεων

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ευρωπαϊκών πόλεων που μέσα από σύγχρονες παρεμβάσεις σε αστικούς χώρους και κτίρια βελτίωσαν σημαντικά την εικόνα τους και μετατράπηκαν σε ελκυστικούς προορισμούς, αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα την ποιότητα ζωής των κατοίκων τους.

Σε αυτά τα παραδείγματα ανήκει και η περίπτωση της Tielier και Culemborgerwaard (Ολλανδία), όπου με τις μεθόδους της Περιβαλλοντικής Οικονομίας πραγματοποιήθηκε μία έρευνα σχετικά με την αξία κατοικίας, την αξία αναψυχής και την αξία κληροδοτήματος σε συσχέτιση με την θέση των κατοικιών στην περιοχή, την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάγκη διατήρησής της. Από την έρευνα προέκυψε ότι 85,2 % των ερωτηθέντων κατοίκων ήταν πρόθυμοι να πληρώσουν για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής τους, ενώ επίσης προέκυψε ότι η αξία κατοικίας θα αυξανόταν έως και 15% έπειτα από την ανάπλαση της περιοχής.

Ένα ακόμη αξιόλογο παράδειγμα αποτελεί το ιστορικό κέντρο Fes Medina στο Μαρόκο, όπου με τη μέθοδο υποθετικής αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε μία έρευνα σχετικά με προθυμία πληρωμής των επισκεπτών της περιοχής Fes Medina και άλλων πόλεων του Μαρόκου να προστατέψουν το ιστορικό κέντρο. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι επισκέπτες της Fes ήταν πρόθυμοι να πληρώσουν κατά μέσο όρο 70\$ για την προστασία του ιστορικού κέντρου και οι επισκέπτες άλλων πόλεων 30\$ για τον ίδιο σκοπό, με τη συνολική οικονομική αξία από την πληρωμή των επισκεπτών της Fes να ανέρχεται στα 11 εκατ. \$ και αυτών των υπολοίπων

Το ιστορικό κέντρο Fes Medina χτίστηκε τον 8ο και 9ο αιώνα και τα νεότερα τμήματα τον 13ο και 14ο

επισκεπτών του Μαρόκο 47 εκατ. \$. Τα αποτελέσματα της έρευνας αξιοποιήθηκαν για τη διεκδίκηση οικονομικής βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς, όπως η UNESCO.

Το ιστορικό κέντρο Fes Medina

Επιπλέον, υπάρχουν πολλά παραδείγματα αναπλάσεων πλατειών στον κόσμο αλλά και πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα που η υλοποίησή τους συνέβαλλε και θα συμβάλει στην αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της εκάστοτε περιοχής, αλλά και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Αξιόλογο παράδειγμα αποτελεί η ανάπλαση της πλατείας Καπνεργάτη στο κέντρο της Καβάλας. Η πλατεία βρίσκεται ανάμεσα σε δύο δρόμους χωρίς καμία οργάνωση και με ένα άγαλμα, αυτό του Καπνεργάτη στη μέση. Στον διαγωνισμό που πραγματοποιήθηκε για την ανάπλαση της συγκεκριμένης πλατείας τέθηκαν οι εξής στόχοι: ανασχεδιασμός της πλατείας καπνεργάτη ώστε να αποτελέσει οργανικό τμήμα της πόλης της Καβάλας, ανάδειξη της παλιάς Καπναποθήκης και ανάδειξη του αγάλματος του Καπνεργάτη. Η πλατεία βρίσκεται κοντά σε μεγάλη περιοχή πρασίνου χωρίς όμως να συνδέεται με αυτό το σημείο αλλά ούτε και με τους πεζόδρομους που βρίσκονται βόρεια και ανατολικά αυτής.

Προτάθηκε η σύνδεση της πλατείας με τους πεζόδρομους, ενώ ταυτόχρονα η επέκτασή της δημιουργεί δύο επίπεδα στο μεταίχμιο των οποίων τοποθετείται το άγαλμα ορίζοντας με αυτό τον τρόπο τον άξονα οργάνωσης της πλατείας. Παράλληλα, από την πεζοδρόμηση του δρόμου που γειτνιάζει άμεσα με την πλατεία προκύπτει ένας καμπύλος άξονας ο οποίος οργανώνει την κίνηση των πεζών. Τα στέγαστρα τοποθετούνται παράλληλα σε αυτό τον άξονα ενώ η δεντροστοιχία οριοθετεί διακριτικά την πλατεία από τους πεζόδρομους.

Η πλατεία D' armes στην πόλη Namur του Βελγίου είναι ακόμη ένα παράδειγμα αστικής ανάπλασης όπου κι εδώ όπως και στην ανάπλαση της πλατείας του Μετσόβου, η φιλοσοφία στηρίχτηκε στην αρμονική συνύπαρξη- και όχι στην σύγκρουση- των διάφορων χρηστών τους. Οι αρχιτέκτονες πρότειναν μια ήπια επέμβαση, όπου η πλατεία θα απαλλασσόταν από τον περιττό εξοπλισμό, όπου αυτό ήταν δυνατό. Παράλληλα ήθελαν να δημιουργήσουν μία νέα πλατεία όπου επισκέπτης θα μπορούσε να περιπλανηθεί μέσα σε αυτή, να αναγνώσει τον χώρο και να μπορεί να αξιοποιήσει μέρος αυτού για πολλαπλές εκδηλώσεις και δραστηριότητες, όπως εκθέσεις, αθλητικές εκδηλώσεις κ.λπ. Ο χώρος απλοποιείται και ταυτόχρονα γίνεται περισσότερο λειτουργικός.

Υφιστάμενη κατάσταση: Πλατεία Καπνεργάτη - Πρόταση ανάπλασης πλατείας Καπνεργάτη,

Πλατεία D' armes στην πόλη Namur, Βέλγιο

7. Βιβλιογραφία

Αμπακούμκιν Δαμιανός. *Αρχιτεκτονική και Προβληματισμός. Μέτσοβο. Αρχιτεκτονικά Θέματα*, Αθήνα

Αραβαντινός Αθανάσιος. (1997). *Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη του Αστικού Χώρου*. Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα

Α. Βακαλος, Α. Γκεντσιδης, Λ. Μπλιάφα, Α. Νησιούδη, Α. Σιγκα. (2006). *Υπαίθριοι Δημόσιοι Χώροι στον Κεντρικό Αστικό Ιστό των Σερρών – Μία Πόλη Δύο Διαδρομές*. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος- Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας

Κούκης Γιάννης. (2000). *IBA Κτίριο και Αστικός Χώρος*. Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα

Κ.Α. Δοξιάδης, Μ.Α. Αβέρωφ, Α.Α. Σκεπερς. (1954). *Έκθεσις επί της Πολεοδομικής Αναπτύξεως του Μετσόβου*, Αθήνα

Ζάχου Πολυξένη. (2011). *Η νέα γενιά του Μετσόβου*, άρθρο στο βιβλίο «*Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου*», εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Ζυγομαλάς Δημήτριος. (2007). *Η αντιμετώπιση του δημόσιου χώρου στους παραδοσιακούς οικισμούς της βόρειας Ελλάδας: Μια πρώτη αξιολόγηση*. Ομότιτλη εισήγηση στο ευρω-μεσογειακό συνέδριο «*Παραδοσιακή μεσογειακή αρχιτεκτονική: Παρόν και μέλλον*», Βαρκελώνη

Jodidio Philip. (2004). *Architecture Now 3. Architektur heute / L' architecture d' aujourd' hui*. Taschen

Καλιαμπάκος Δ., Κατσουλάκος Ν., Γιαννακοπούλου Σ. (2010). *Εισαγωγή στο περιβάλλον και την κοινωνία των ορεινών περιοχών*. Πανεπιστημιακές σημειώσεις του Δ.Π.Μ.Σ. «*Περιβάλλον και Ανάπτυξη των Ορεινών Περιοχών*» Ε.Μ.Π.

Καπετάνιος Αντώνιος . (2010). *Σκέψεις για την ελληνική πλατεία*. Επιστημονικό άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό www.greekarchitects.gr, 24 Ιουνίου.

Καρακώστα Ηρώ, Δημοπούλου Έφη - Επίκουρη Καθηγήτρια Σ.Α.Τ.Μ. Ε.Μ.Π., (2011). *Διερεύνηση της διαχρονικής οικιστικής εξέλιξης των ορεινών περιοχών. Το παράδειγμα του Μετσόβου*, Μέτσοβο

Κώτσιος Βάιος. (2011). *Η ανάπτυξη στο Δήμο Μετσόβου. Όνειρα και προσδοκίες των κατοίκων της περιοχής*, άρθρο στο βιβλίο «*Η συμβολή του Ε.Μ.Π. στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου*», εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Κολιγιάννη Αικατερίνη, Παπασταματάκη Ελευθερία. (2008). *Το γλυπτό στην πλατεία: το παράδειγμα των πλατειών της Αθήνας*, Διάλεξη 2008/12, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα

Χ. Λέκκα, Λ. Μάρη, Ε.Σαρρή, Σ. Γιαννακοπούλου. (2011). *Ανακτώντας τη χαμένη φυσιογνωμία των ορεινών οικισμών. Μία πρόταση για τον οικισμό του Μετσόβου*, άρθρο στο βιβλίο «Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου», εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Μωραΐτης Κώστας. (2011). *Το πολιτισμικό τοπίο – Το τοπίο ως συνθήκη πολιτική*. Επιστημονικό άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό www.greekarchitects.gr, 15 Οκτωβρίου.

McLeod Virginia. (2008). *Detail in Contemporary Landscape Architecture*. Laurence King Publishing, London

Πανουργιάς Χρήστος, Ζαβαντής Δημήτριος. (2004). *Πολεοδομική Ανάπλαση Περιχών Κατοικίας. Μικροπολεοδομικά Στοιχεία*. Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα

Παπαδά Λευκή. (2011). *Το κυκλοφοριακό πρόβλημα του Μετσόβου*, άρθρο στο βιβλίο «Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου», εκδόσεις Ε.Μ.Π.

Σκαφιδάς Βασίλειος. (1985). *Ιστορία του Μετσόβου*. Διμηνιαίο Περιοδικό Ποικίλης Ύλης. Τεύχος 1, Μέτσοβο

Στεφάνου Ιουλία, Στεφάνου Ιωσήφ. (1999). *Περιγραφή της Εικόνας της Πόλης*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π., Αθήνα

Χαρίσης Βασίλης. (1992). *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική. Μέτσοβο*. Εκδ. Οίκος Μέλισσα, Αθήνα

8. Δικτυακοί τόποι

<http://www.skylinedesign.eu/wp-content/uploads>

<http://buildinggreen.gr/articles>

<http://www.greescapes.gr>

<http://www.metsovo.gr>

<http://www.treearth.com/gallery/Europe/Greece/Epirus/Ioannina/Metsovo>

http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/ARXITEKTONIKH/Hpeiros.htm